Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro tělesně postižené

Analýza bezbariérových ubytovacích zařízení v Hradci Králové

Bakalářská práce

Autor: Klára Tláskalová
Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Ing. Veronika Židová, Ph.D., DiS

Hradec Králové duben 2021

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 30.4.2021 Klára Tláskalová

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Veronice Židové, Ph.D., DiS za metodické vedení práce, veškeré poskytnuté rady a trpělivost. Poděkování patří také mé rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním bezbariérovosti v ubytovacích zařízeních v Hradci Králové, nabízejících tento typ ubytování. Soustředí se také na zkušenosti vozíčkářů s bezbariérovými ubytovacími zařízeními v České republice. Analýzou odborné literatury byly zjištěny technické normy, které musí tento typ ubytovacího zařízení splňovat. V souladu s těmito normami byl vytvořen formulář, podle kterého byla posuzována bezbariérovost jednotlivých zařízení. Šetření ukázalo, že žádné ze zkoumaných ubytovacích zařízení normám plně neodpovídá, a tudíž nesplňuje podmínky bezbariérovosti. Zkušenosti vozíčkářů s bezbariérovým ubytováním byly získány pomocí dotazníkového šetření. Jeho výsledky potvrzují, že závažnost zjištěných skutečností odráží aktuální stav ve většině bezbariérových ubytovacích zařízeních v celé České republice.

Klíčová slova: ubytovací zařízení, bezbariérovost, vozíčkáři, přístupný cestovní ruch

Annotation

Title: Evaluation of tourism potential for the disabled

Subtitle: Analysis of barrier-free accommodation in Hradec Králové

The purpose of this bachelor thesis is to analyze the accessibility in accommodation facilities in Hradec Králové that are offering barrier-free accommodation. The bachelor thesis also focuses on the experience of wheelchair users with barrier-free accommodation in the Czech Republic. In the theoretical part the author determines the technical standards on the basis of a literature review which the accommodation facilities offering barrier-free accommodation must meet. In accordance with these standards was created a form according to which the accessibility of individual facilities was assessed. The findings show that none of the examined accommodation meet the requirements for accessibility. The experience of wheelchair users with barrier-free accommodation was found out through a questionnaire survey. Its results confirm that the seriousness of this fact reflects the

current situation in barrier-free accommodation facilities throughout the Czech Republic.

Key words: accommodation facilities, accessibility, wheelchair users, accessible tourism

Obsah

1 Úvod ... 1
2 Cíl práce a metodika zpracování ... 2
2.1 Cíl práce ... 2
2.2 Metodika zpracování ... 3
3 Teoretická část ... 6
3.1 Cestovní ruch pro všechny ... 6
3.1.1 Sociální cestovní ruch ... 6
3.1.2 Přístupný cestovní ruch ... 7
3.2 Cestovní ruch zdravotně postižených ... 8
3.3 Tělesně postižení ... 11
3.4 Ubytovací zařízení ... 13
3.5 Bezbariérové prostředí v ubytovacích zařízeních ... 15
3.6 Kategorizace přístupnosti objektů ... 17
4 Praktická část ... 21
4.1 Bezbariérové atraktivity v Hradci Králové a jeho okolí ... 21
4.2 Charakteristika výzkumného vzorku ... 23
4.2.1 Osoby s omezenou schopností mobility ... 23
4.2.2 Bezbariérové ubytovací zařízení v Hradci Králové ... 23
4.3 Sběr informací a průběh šetření v ubytovacích zařízeních ... 24
4.4 Dotazníkové šetření ... 35
5 Shrnutí výsledků práce ... 41
6 Závěry a doporučení ... 44
7 Seznam použité literatury ... 46
8 Přílohy ... 50
9 Zadání práce ... 68

1 Úvod

Účast na cestovním ruchu pro tělesně postižené osoby může představovat stěžejní situaci vzhledem k jejich specifickým potřebám. Tělesně postižení lidé totiž potřebují mnohem více manipulačního prostoru než ostatní. Důvodem je používání zdravotních pomůcek, které jsou nezbytné pro jejich každodenní život. Může se jednat například o francouzské hole nebo invalidní vozík. V případě člověka sedícího na invalidním vozíku jsou jeho manipulační schopnosti omezeny nejen prostorově, ale i výškově z hlediska dosahu. Tuto skutečnost je potřeba zohlednit již při vytváření podmínek pro ubytovací zařízení v cestovním ruchu, jelikož tito lidé touží cestovat a poznávat svět, tak jako většina společnosti.

I při výběru ubytovacího zařízení pro svou dovolenou je nutné, aby tělesně postižení lidé specifikovali svůj handicap a měli možnost vyhledat pouze určitý druh služeb, který bude splňovat podmínky bezbariérového prostředí. Současná nabídka ubytovacích služeb v cestovním ruchu obsahuje i možnost bezbariérového ubytování, ale název „bezbariérové“ často neodpovídá skutečnosti. Překážky, se kterými se vozíčkář setkává při návštěvě tohoto typu ubytování, jsou někdy nepřekonatelné a vyžadují pomoc další osoby, případně změnu ubytovacího zařízení. Běžná populace nevnímá potřeby a překážky, které jsou pro vozíčkáře limitující a které zdravý člověk ani nezaregistruje. Jedná se například o úzkou šířku dveří nebo vysoký práh, ale i nevhodně umístěné zásuvky a vypínače. Častým úskalím pro takto tělesně postižené jsou nedostatečně přizpůsobená sociální zařízení a také nevyhovující manipulační prostor pro pohyb na vozíku. Pokud se taková zařízení prezentují jako bezbariérová, avšak realita tomu neodpovídá, může toto zjištění odradit vozíčkáře od účasti na cestovním ruchu. Z toho důvodu je nutné, aby ubytovací zařízení nabízející tento typ ubytování dodržovala stanovené normy pro bezbariérovost.

2 Cíl práce a metodika zpracování

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit bezbariérovost ubytovacích zařízení v Hradci Králové, která nabízejí bezbariérové ubytování. Díky tomuto zhodnocení bude možné určit, zda daná ubytovací zařízení může vozíčkář navštívit samostatně bez závislosti na cizí pomoci. Záměrem je také poukázat na zkušenosti vozíčkářů s bezbariérovými ubytovacími službami v České republice.

Stanovených cílů se práce snaží dosáhnout pomocí těchto výzkumných otázek:

1. Odpovídají bezbariérová ubytovací zařízení v Hradci Králové normám bezbariérovosti?
2. Setkali se vozíčkáři s bezbariérovým ubytovacím zařízením v České republice, které nesplňuje normy bezbariérovosti?

Cílem této práce je potvrdit, či vyvrátit následující hypotézy.

H_1 – Více než 60 % bezbariérových ubytovacích zařízení v Hradci Králové neodpovídá normám bezbariérovosti.

H_2 – Více než 50 % vozíčkářů navštívilo bezbariérové ubytovací zařízení v České republice, které nesplňuje normy bezbariérovosti.

Tabulka 1: Hypotézy, jejich zdůvodnění a způsoby ověřování. (Vlastní zpracování, 2021)

Hypotéza H_1	**Více než 60 % bezbariérových ubytovacích zařízení v Hradci Králové neodpovídá normám bezbariérovosti.**
Zdůvodnění	Často se stává, že ubytovací zařízení využívají označení „bezbariérové“, avšak skutečnost tomu neodpovídá. Za bezbariérové ubytování je často nesprávně považován přístupný pokoj umístěný v přízemí s dostatečnou šířkou vstupních dveří. Pro pojem „bezbariérové ubytování“ je

	však nutné zohlednit mnohem více faktorů. Z toho důvodu je nutné dodržet konkrétní normy, které pojem „bezbariérovost“ vymezují.
Způsob ověřování hypotézy	Hypotéza H_1 byla ověřována na základě šetření v bezbariérových ubytovacích zařízení v Hradci Králové. Jejich bezbariérovost byla posuzována podle formuláře, který byl vytvořen v souladu s normami z publikace *„Bezbariérové užívání staveb“* od Zdařilové (2011).
Hypotéza H_2	**Více než 50 % vozíčkářů navštívilo bezbariérové ubytovací zařízení v České republice, které nesplňuje normy bezbariérovosti.**
Zdůvodnění	Podle Petrů (2008) jsou ubytovací zařízení jedním z míst, kde se zdravotně postižení lidé nejčastěji setkávají s bariérami. Cílem této hypotézy je zjistit, zda zkušenosti vozíčkářů s bezbariérovým ubytováním korespondují s tímto výrokem. Pokud by se více jak 50 % vozíčkářů setkalo s touto zkušeností, jednalo by se o alarmující zjištění.
Způsob ověřování hypotézy	Hypotéza H_2 byla ověřována pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl směřován na vozíčkáře různého pohlaví a věku pro zajištění maximální objektivity. Stěžejními otázkami, které napomohou k potvrzení či vyvrácení této hypotézy, jsou otázky č. 7 a 7.1 obsažené v dotazníkovém šetření.

2.2 Metodika zpracování

První polovina teoretické části vychází především ze studia odborné literatury zaměřené na cestování pro zdravotně postižené osoby. Zásadním krokem bylo vymezení pojmů Cestovní ruch pro všechny, Sociální cestovní ruch a Přístupný cestovní ruch, které se s tímto tématem pojí. Klíčovými publikacemi pro tuto část

jsou *„Cestovní ruch pro všechny: [odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu]“* od Kiráľové et al. (2008) a příručka *„ATHENA NA CESTÁCH: Přístupný cestovní ruch v kostce“* od Šagátové et al. (2010). Teoretická část se dále soustředí na vymezení výzkumného vzorku – tělesně postižených, kteří představují stěžejní segment celé této bakalářské práce. Pro výzkumné účely této práce budou osoby s omezenou schopností mobility využívající invalidní vozík, nazýváni zkráceně „vozíčkáři“. Jelikož druhá část šetření probíhala v ubytovacích zařízeních, bylo nutné kategorizovat jejich druhy a ty zároveň definovat. Toho bylo dosaženo pomocí metodiky *„Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky“* vytvořenou Asociací hotelů a restaurací ČR (2020). Kapitola 3.5 Bezbariérovost v ubytovacích zařízení slouží jako výchozí materiál pro šetření v ubytovacích zařízení. Celá tato kapitola je zpracována podle publikace *„Bezbariérové užívání staveb“* od Zdařilové (2011). Díky tomuto zdroji bylo možné vymezit podmínky bezbariérovosti v ubytovacích zařízeních a jejich technické normy. Dále je v teoretické části zmíněna metodika kategorizace přístupnosti, která slouží pro posuzování bezbariérovosti jednotlivých objektů.

V praktické části bylo nutné poukázat na přístupné atraktivity cestovního ruchu v Hradci Králové a jeho okolí, které mohou motivovat vozíčkáře k návštěvě tohoto kraje a k ubytování ve městě Hradec Králové. Zbývající kapitoly v praktické části se vztahují k výzkumnému šetření.

První část výzkumného šetření byla prováděna v bezbariérových ubytovacích zařízeních nacházejících se v Hradci Králové. Na základě kapitoly 3.5 Bezbariérové prostředí v ubytovacích zařízeních byl vytvořen formulář s technickými normami, podle kterého byla posuzována bezbariérovost jednotlivých zařízeních. V první řadě byl proveden telefonický průzkum, zda uvedená ubytovacího zařízení disponují bezbariérovým pokojem. Po telefonické domluvě byla povolena návštěva celkem osmi ubytovacích zařízení a jejich bezbariérové pokoje byly podrobně zkoumány podle vytvořeného formuláře. Veškeré získané hodnoty byly dále konzultovány s vozíčkářem pro posouzení bezbariérovosti z pohledu zainteresované osoby. Díky tomuto šetření bylo možné vyvrátit či potvrdit hypotézu H_1.

Druhá část šetření probíhala formou dotazníku, jehož otázky byly zaměřeny na zkušenost vozíčkářů s bezbariérovými ubytovacími zařízeními v České republice. Pro maximální objektivnost byli osloveni vozíčkáři různého pohlaví, věku a ze všech krajů České republiky. Dotazník zodpovědělo celkem 82 respondentů. Otázky obsažené v dotazníkovém šetření byly formulovány s cílem potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu H_2. Dalším záměrem dotazníkového šetření bylo získat pohled vozíčkářů na poskytované služby bezbariérových ubytovacích zařízení.

3 Teoretická část

3.1 Cestovní ruch pro všechny

Jedním z cílů všech institucí a subjektů cestovního ruchu by mělo být vytváření přístupného a bezbariérového prostředí. Podle Šagátové et al. (2010) právě cestovní ruch pro všechny *„usiluje o budování přístupných turistických destinací, produktů a přijímání opatření, která umožní cestovat a plnohodnotně využívat služby cestovního ruchu všem skupinám potenciálních zákazníků bez ohledu na jejich ekonomickou situaci, při respektování jejich jedinečnosti a individuality.*" Kiráľová (2008) podotýká, že tento pojem byl poprvé zmíněn už v roce 1989 ve Velké Británii, kde byl součástí sdělení pro subjekty cestovního ruchu. Popisuje, že už tehdy bylo cílem povzbuzení těchto subjektů k vytvoření kvalitní nabídky, která bude respektovat potřeby potenciálních klientů včetně těch se speciálními potřebami. Hamarneh (2020) tvrdí, že cestovní ruch pro všechny se pozitivně promítá i do rozvoje jednotlivých destinací cestovního ruchu. Jako příklad uvádí pokles sezónnosti, růst zaměstnanosti nebo také sociální a ekonomickou stálost pro podnikatele působící v cestovním ruchu. Za podstatu cestovního ruchu pro všechny považuje vytvoření univerzální dostupnosti prostředí, produktů a služeb, které nediskriminují znevýhodněné osoby.

Podle Šagátové et al. (2010) je možné dosáhnout cestovního ruchu pro všechny pouze kombinací sociálního a přístupného cestovního ruchu.

3.1.1 Sociální cestovní ruch

Hesková (2011) vnímá sociální cestovní ruch jako druh cestovního ruchu, který je určen pro účastníky ze sociální skupiny nebo pro handicapované osoby z důvodu vysokého věku, nízkých příjmů, tělesného či duševního postižení nebo pro osoby v rámci motivačních programů. Pásková a Zelenka (2012) podotýkají, že tento druh cestovního ruchu je typologizovaný podle způsobu hrazení nákladů na cestování, přičemž tyto náklady jsou v plné či částečné výši hrazeny státem, institucemi, zaměstnavatelem, nadacemi apod.

Prosazováním rozvoje sociálního cestovního ruchu na mezinárodní úrovni se dle Kiráľové (2008) zabývá Mezinárodní kancelář pro sociální cestovní ruch – BITS. Uvádí, že BITS usiluje o zpřístupnění cestovního ruchu pro rodiny s dětmi, seniory a zdravotně postižené a tím se zároveň snaží o rozvoj trvale udržitelného cestovního ruchu.

3.1.2 Přístupný cestovní ruch

Přístupný cestovní ruch“ (také známý jako „Přístupový cestovní ruch“, „Univerzální cestovní ruch“, „Inkluzivní cestovní ruch“ a v některých zemích, například v Japonsku „Bezbariérový cestovní ruch“) představuje cestovní ruch, který je přístupný všem lidem, ať už se zdravotním, pohybovým, sluchovým, zrakovým, kognitivním, intelektuálním nebo psychosociálním postižením (ESCAP, 2009). Snaží se odstranit názorové a úřední překážky ve společnosti a vytváří pro tyto osoby dostupnost v dopravě, informačních a komunikačních centrech a dalších službách souvisejících s cestovním ruchem (UNIS, 2009).

Šagátová et al. (2010) popisují, že přístupný cestovní ruch „*obsahuje všechny iniciativy, které zvyšují přístupnost turistických destinací, zařízení a služeb a umožňují všem potenciálním zákazníkům jejich pohodlné a bezpečné (vy)užívání, bez závislosti na cizí pomoci či bez nutnosti dodatečných úprav.*“ Upozorňují, že tento druh cestovního ruchu není vymezen pro určité skupiny, ale soustředí se na zohledňování potřeb, zájmů a omezení všech potenciálních návštěvníků a jejich začleňování do běžných forem cestovního ruchu. Inklinují k tomu, aby přístupnost byla přirozeným kritériem pro všechny produkty cestovního ruchu. Za hlavní cíl přístupného cestovního ruchu považují odstraňování překážek, které určitým skupinám zákazníků cestování komplikují, nikoliv vytvoření oddělených služeb či zařízení. Tudíž např. bezbariérové rekreační zařízení určené pouze osobám se zdravotním postižením nepovažují za příklad přístupného cestovního ruchu.

Nabídka přístupného cestovního ruchu by podle nich měla být řešena komplexně, napříč všemi službami cestovního ruchu. Jako příklad uvádí bezbariérový hotel, který nemá pro zákazníka s omezenou schopností pohybu význam, pokud se nemůže samostatně pohybovat v jeho okolí. Tvrdí, že z

přístupného a bezbariérového prostředí nemusí profitovat pouze lidé se zdravotním postižením. Popisují, že v průběhu života se totiž člověk minimálně dvakrát ocitne v situaci, kdy je pro něj bezbariérové prostředí téměř nutností – nejprve jako malé dítě, poté jako senior. Z toho důvodu je dle autorů vytvoření bezbariérového prostředí klíčové nejen pro zdravotně postižené osoby, ale také pro celou společnost. Apelují, aby přístupnost nebyla chápána jako nadstandardní servis nebo produkce něčeho nad rámec povinností. Z jejich pohledu by zohlednění přístupnosti v oblasti cestovního ruchu mohlo vést k získání širšího spektra zákazníků.

Za významného promotéra přístupného cestovního ruchu v Evropě považují ENAT – Evropskou síť pro přístupný cestovní ruch. ENAT je neziskové sdružení pro organizace, jejichž cílem je stát se průkopníkem v nauce, propagaci a praxi přístupného cestovního ruchu (ENAT, 2010). Jednou z těchto organizací se stalo i Regionální poradenské a informační centrum Kazuist, s.r.o., které je zároveň koordinátorem přístupného cestovního ruchu pro Českou republiku. Sdružení ENAT se také podílí na vytváření databáze Pantou, která slouží jako registr poskytovatelů přístupných služeb cestovního ruchu z celého světa (Ambrose, Hild, 2014). Hlavním cílem adresáře je dle autorů vytvoření komplexního seznamu těchto poskytovatelů, který bude sloužit jako primární nástroj při hledání služeb přístupného cestovního ruchu, a zároveň přispívat k rozšíření jeho nabídky. Za jeden z nejdůležitějších záměrů považuje sdružení ENAT šíření filozofie přístupného cestovního ruchu napříč Evropou v takových národních institucích a organizacích, které mají přímý vliv na cestovní ruch (Kiráľová, 2008).

„Zpřístupnění cestovního ruchu by mělo být prioritou pro dobro všech jeho účastníků i pro dlouhodobou udržitelnost cestovního ruchu v Evropě." (Kiráľová, 2008:33)

3.2 Cestovní ruch zdravotně postižených

Pojmu cestování handicapovaných rozumí Pásková a Zelenka (2012:81) jako *„humanistickému trendu v rozvinutých zemích, který podporuje cestování osob fyzicky či duševně postižených poznáváním jejich potřeb, kognitivních a handicapovaných bariér, vytvářením vhodné infrastruktury cestovního ruchu a nabídky služeb v nich*

(bezbariérové ubytování, doprava včetně úpravy turistických stezek), vzděláváním lidských zdrojů ve službách cestovního ruchu a organizováním speciálních zájezdů.“

Už Globální etický kodex cestovního ruchu, přijatý v roce 1999 Světovou organizací cestovního ruchu, inklinoval k podpoře turistiky pro zdravotně postižené osoby (UNWTO, 2001). V Článku 7 Právo na účast v cestovním ruchu je zároveň zdůrazněno, že právo na turistiku by mělo být dostupné všem obyvatelům světa.

Život se zdravotním postižením představuje jedinečnou výzvu a může ovlivnit velkou řadu každodenních i nevšedních činností. Cestování je jednou z mnoha aktivit, při které se zdravotně postižení lidé mohou domnívat, že musí být pouze “pasivními” účastníky bez nároku na zohledňování jejich potřeb. Právě tyto potřeby se pak liší s ohledem na jejich typ handicapu. Kiráľová (2008) rozděluje jednotlivé zdravotní handicapy do těchto kategorií:

- lidé s handicapem mobility – na invalidním křesle nebo s omezenou schopností hybnosti
- lidé se senzorickým handicapem – s omezením nebo úplnou ztrátou zraku a sluchu
- lidé s mentálním handicapem – s obtížnostmi v učení a s Downovým syndromem
- lidé s jiným typem handicapu – s alergiemi, respiračními problémy, diabetem, růstovými problémy apod.

V Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením (MZV, 2010) jsou osoby se zdravotním postižením definovány jako *„osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.”*

Oproti tomu tělesné postižení definují Buřvalová a Reitmayerová (2007:6) jako *„postižení spojené s mnoha omezeními, ať už se jedná o omezení funkčního charakteru nebo omezení hybnosti. Jako jedno z nejvýznamnějších omezení se udává stres a psychická zátěž jedince, vyvolaná omezením množství a míry kvality zkušeností a různých podnětů. Osoba s takovým omezením se hůře začleňuje do společnosti a z tohoto důvodu může i zaostávat v sociálních oblastech.“*

Kvůli možné zhoršené schopnosti začlenit se do společnosti je potřeba k těmto lidem přistupovat s trpělivostí a s ohledem na jejich potřeby. Pokud by již při vytváření produktů cestovního ruchu byly tyto potřeby zohledněny, nemuseli by handicapovaní brát své postižení jako znevýhodnění s žádostí o služby navíc.

Petrů (2008) zdůrazňuje, že v zájmu každého státu by měla vzniknout podpora na účasti zdravotně postižených lidí na cestovním ruchu, jelikož i podle této skutečnosti se hodnotí vyspělost jednotlivých států.

Zdravotně postižení se dle autorky při účasti na cestovním ruchu nejčastěji setkávají s bariérami v ubytovacích a stravovacích zařízeních, dopravě, kulturních zařízeních a v historických objektech. Motivování zdravotně postižených na účasti cestovního ruchu nespatřuje pouze ve finanční podpoře, ale především v zajištění přístupnosti do zařízení a objektů cestovního ruchu a také v jejich informovanosti o přístupnosti a specifických potřebách zdravotně postižených.

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO, 2020) se více než 1 miliarda lidí potýká s jistou formou zdravotního postižení, což tvoří přibližně 15 % světové populace. Počet osob se zdravotním postižením se dle zdroje neustále zvyšuje, z části kvůli stárnutí populace a nárůstu chronických zdravotních stavů. Podle Kiraľové (2008) se vzhledem k vysokému počtu handicapovaných zvyšuje i počet potenciálních účastníků cestovního ruchu. Tvrdí, že handicapovaní lidé většinou cestují s rodinnými příslušníky nebo sociálními pracovníky, tudíž se počet potenciálních účastníků může lehce navýšit. Lidé se zdravotním postižením si podle ní rezervují své pobyty s předstihem, což vytváří zaručený příjem pro subjekty cestovního ruchu.

Tabulka 2: Osoby se zdravotním postižením podle oblasti postižení v České republice za rok 2018. (ČSÚ, 2019a; upraveno)

oblast postižení	absolutní počet v tis.	struktura v %
celkem*	**1 151,9**	**100,0**
tělesná, pohybová	830,5	72,1
zraková	252,4	21,9
sluchová	134,9	11,7
mentální, duševní, poruchy chování	172,3	15,0
vnitřní orgány, kůže	468,0	40,6
hlasová, řečová	66,9	5,8

* u jedné osoby se může postižení projevovat ve více oblastech zároveň, nejedná se tedy o součet za jednotlivé oblasti

Dle údajů Českého statistického úřadu (2019a) je zřejmé, že většinu zdravotně postižených osob v rámci České republiky tvoří lidé s omezenou tělesnou a pohyblivou mobilitou. V roce 2018 počet obyvatel v České republice čítal 10,650 milionu obyvatel (ČSÚ, 2019b). Z výše uvedených informací vyplývá, že tělesně postižení tvoří 7,8 % celkové populace v České republice. Počet osob s omezenou schopností mobility využívající invalidní vozík nelze zjistit, jelikož využívání invalidního vozíku představuje osobní informaci každého zdravotně postiženého občana (MPSV, 2016).

3.3 Tělesně postižení

Původ tělesného postižení dle Bařvalové a Reitmayerové (2007) spočívá v poškození některé z neuromuskulárních funkcí. Příčinu poškození těchto funkcí spatřují jednak v některých onemocněních a jednak v úrazovém poranění centrálního nervového systému (tzn. mozku a míchy). Následující podbody vyjmenovávají nejčastěji se vyskytující typy tělesných postižení.

Dětská mozková obrna (DMO)

DMO představuje postižení centrálního nervového systému, jež vede k poruchám volní hybnosti, částečnému ochrnutí a mimovolní hybnosti (Kudláček,

Ješina, 2013). Tento typ postižení se objevuje v raném stádiu vývoje a je označován jako nejčastější příčina vzniku tělesného postižení (Reirmayerová, Buřvalová, 2007).

Rozštěpy páteře

Kudláček a Ješina (2013) řadí rozštěp páteře k vrozeným vývojovým vadám. Osoby s rozštěpem páteře mají dle autorů převážně úplně ochrnuté pouze dolní končetiny, horní končetiny pak zůstávají většinou nepoškozené.

Progresivní svalová dystrofie

U lidí s progresivní svalovou dystrofií dochází postupně k úbytku svalové tkáně a jejímu nahrazování nehodnotným tukem a vazivem, čímž časem vzniká ztráta motorických schopností. (Hájková a kol., 2006).

Ochrnutí po poranění míchy

K poranění míchy dochází ve většině případů vlivem těžkých úrazů a mimořádně při zvláštních onemocněních (Kudláček, Ješina, 2013). Její poškození bývá nezvratné, jelikož mícha nemá regenerační schopnost (Hájková a kol., 2006). Mezi nejčastější příčiny těchto úrazů autorka řadí dopravní nehody, zasažení elektrickým proudem či střelná zranění. Za početně významnou skupinu považuje také tzv. „skokany" – jedince, kteří ochrnuli po skoku do mělké vody či vody s neznámou hloubkou. Faltýnková (2004) rozlišuje tyto typy poškození míchy:

- Tetraplegie – vyznačuje se částečnou ztrátou pohyblivosti horních končetin a také kompletní ztrátou pohyblivosti těla a dolních končetin
- Vysoká paraplegie – představuje úplnou ztrátu pohyblivosti dolních končetin a částečnou ztrátu pohyblivosti těla
- Nízká paraplegie – jedná se o úplnou či částečnou ztrátu pohyblivosti dolních končetin
- Pentaplegie – je charakteristická úplným ochrnutím všech končetin

Faltýnková ještě podrobněji popisuje různé stupně tetraplegie v souvislosti s dovednostmi tetraplegiků, o kterých je možné se informovat v její publikaci *Cesta k nezávislosti* (2004). Osoby s výše zmíněnými typy tělesných postižení a používající

invalidní vozík pro svůj každodenní život představují výzkumný vzorek dotazníkového šetření. Pro výzkumné účely této bakalářské práce jsou osoby s omezenou schopností mobility využívající invalidní vozík nazýváni zkráceně „vozíčkáři".

3.4 Ubytovací zařízení

Pásková a Zelenka (2012:588) charakterizují tento pojem jako *„objekty, prostory nebo plochy, kde je veřejnosti poskytováno ubytování. Je součástí základní infrastruktury cestovního ruchu, bývá spojeno se stravovacími službami v plném nebo omezeném rozsahu a případně i s poskytováním dalších služeb. Dělí se dále na celoroční nebo sezónní, hotelového typu a ostatní, na hromadné ubytování a individuální ubytování, na komerční ubytování a ubytování mimo veřejné formy cestovního ruchu."*

Na základě Usnesení vlády ze dne 17.7.1999 č. 717 byla sestavena „Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky kategorie hotel, hotel garni, pension, motel a botel", na jejímž vytvoření se podílel Profesní svaz Asociace hotelů a restaurací České republiky společně s podporou Ministerstva pro místní rozvoj ČR a České centrály cestovního ruchu – CzechTourism (HOTELSTARS). V současné době je platná metodika klasifikace pro období let 2021–2025 (AHR ČR, 2020).

Ubytovací zařízení jsou zdrojem klasifikována na hotel, motel, penzion, apartmánový komplex/apartmánový hotel, specifická hotelová zařízení, dependance a ostatní ubytovací zařízení.

Hotel je v textu charakterizován jako ubytovací zařízení členěné do pěti tříd, které disponuje nejméně 10 pokoji pro hosty, je vybavené pro přechodné ubytování a poskytuje služby s tím spojené. S hotelem dokument spojuje i pojem hotel garni, který se vyznačuje vybavením s omezenou nabídkou stravování a klasifikací do čtyř tříd.

Motel dle zdroje představuje ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, sloužící především pro motoristy a nabízející přechodné ubytovaní a služby

s tím spojené. Pásková a Zelenka (2012) podotýkají, že motel se nachází zpravidla v blízkosti významnější komunikace s možností parkování.

Penzion se vyznačuje omezenou škálou společenských a doplňkových služeb, přičemž disponuje nejméně 5 a maximálně 20 pokoji (AHR ČR, 2020). Je charakteristický absencí restaurace, avšak musí se v něm nacházet místnost pro stravování, která může být zároveň využita k odpočinku hostů, jak dále zdroj uvádí.

Apartmánový hotel představuje hotel, kde je možné ubytování ve studiích či apartmánech (AHR ČR, 2020). Nabídka služeb pro hosty je v textu odvíjena od příslušné třídy hotelu. Oproti tomu apartmánový komplex je zdrojem charakterizován jako komerční zařízení, skládající se z několika studií či apartmánů pro ubytování turistů s omezeným rozsahem služeb.

Depandanci vymezují Pásková a Zelenka (2012:207) jako „*vedlejší, stavebně oddělenou součást hotelového ubytovacího zařízení bez vlastní recepce, organizačně napojenou na hlavní ubytovací zařízení a umístěnou v jeho blízkosti a sloužící pouze k ubytování.*“

Do kategorie ostatních ubytovacích zařízení lze zařadit kemp (tábořiště), chatovou osadu a turistickou ubytovnu (AHR ČR, 2020)

Lázeňský / Spa hotel a lázeňský hotel garni se musí nacházet v lokalitě se statutem lázeňského místa dle Zákona č. 164/2001 Sb. (lázeňský zákon) v aktuálním znění, které odpovídá veškerým požadavkům pro danou kategorii a zároveň se zde poskytuje lázeňská péče dle § 33 zák. č. 48/1997 Sb. (AHR ČR, 2020). Resort /Golf resort se dle zdroje vyznačuje poskytováním společensko-kulturního a sportovního vyžití. Dále je charakterizován uzavřeným souborem objektů, kde se může nacházet recepce a restaurace mimo ubytovací zázemí. Lázeňský/Spa hotel, lázeňský hotel garni a resort/golf resort zdroj řadí do skupiny specifických hotelových zařízení.

Dokument Oficiální jednotné klasifikace ubytovacích zařízení České republiky zároveň odkazuje na vyhlášku č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, která stanovuje požadavky na stavby občanské vybavenosti (AHR ČR, 2020). Za stavbu občanské vybavenosti je považována i stavba ubytovacího zařízení pro cestovní ruch s celoročním i sezónním provozem pro více než 20 osob a vztahují se na ni požadavky uvedené v této vyhlášce (MMR, 2009).

3.5 Bezbariérové prostředí v ubytovacích zařízeních

Následující kapitola se věnuje základním požadavkům na stavby ubytovacího zařízení pro cestovní ruch s celoročním i sezónním provozem pro více než 20 osob. Celá kapitola je zpracována podle Zdařilové (2011), která se ve své publikaci *Bezbariérové užívání staveb* těmito podmínkami zabývá. Publikace slouží jako metodika k vyhlášce č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb.

U novostaveb ubytovacích zařízení pro cestovní ruch je povinností zaručit bezbariérový přístup do všech podlaží užívaných veřejností. Co se týče změn dokončených staveb s nejméně dvěma podlažími, které nejsou a ani nemohou být vybaveny výtahem nebo bezbariérovou rampou, musí být zajištěné bezbariérové užívání alespoň vstupního podlaží.

Je nutné, aby přístupy do staveb byly bez schodů a vyrovnávacích stupňů a vstupy do staveb se musí nacházet v úrovni komunikace pro chodce. Pokud tomuto řešení brání závažné územně-technické nebo stavebně-technické důvody, může být vyrovnání výškového rozdílu řešeno pomocí bezbariérové rampy nebo zdvihací plošiny.

Výtah

Plocha před nástupním místem do výtahu musí činit minimálně 1500 x 1500 mm. U změn dokončených staveb je povinná minimální šířka vstupu do výtahu 800 mm, klec výtahu pak musí být minimálně 1000 mm široká a 1250 mm hluboká. U novostaveb musí mít klec šířku nejméně 1 100 mm, hloubku 1 400 mm a vstup musí být nejméně 900 mm široký. Obě tyto varianty nedovolují otočení vozíku v kabině, proto je nutné, aby byl výtah vybaven zrcadly, pomocí kterých je možné sledovat případné překážky.

Dveře

Pokud jsou při vstupu do budovy použity dveře karuselového provedení, musí být vždy doplněny ještě otevíracími dveřmi. Je nutné, aby byly dveře zasklené od výšky 400 mm, nebo musí být chráněny proti poškození vozíkem. Kliku je povinné umístit nejvýše 1 100 mm od úrovně podlahy a zvonkový panel nejvýše

1 200 mm. Je nutné, aby samotná světlá šířka dveří činila minimálně 800 mm. Vystupující dveřní prahy musí mít zkosené náběhové hrany a nesmí být vyšší než 20 mm.

Pokoje

Potřebný prostor pro otočení mechanického vozíku o 180° činí 1 900 x 1500 mm. Minimální prostor stanovený vyhláškou je 1500 x 1500 mm, přičemž alespoň tato plocha by měla být k dispozici ze strany postele pro snadnou manipulaci. Vypínače světel, alarmy a požární hlásiče musí být umístěny v rozmezí 750 – 1 200 mm nad podlahou, elektrické zásuvky pak v rozmezí 600 – 1 000 mm nad podlahou. V každé obytné či pobytové místnosti je povinná instalace minimálně jednoho okna s pákovým ovládáním umístěným nejvýše 1 100 mm nad podlahou. Recepční pulty a stoly sloužící k psaní a stravování musí dovolit plný podjezd vozíku, přičemž minimální stanovená výška činí 700 mm.

Záchody

Pokud je zřízená samostatná záchodová kabina, musí být nejméně 1 800 mm široká a 2 150 mm hluboká. U změn dokončených staveb je povolené snížit tyto rozměry na 1 600 x 1600 mm. Povinnou součástí kabiny je záchodová mísa, umyvadlo, háček na oděvy a odpadkový koš. Šířka vstupu musí činit minimálně 800 mm a dveře je nutné otevírat směrem ven, přičemž musí být z vnitřní strany opatřeny vodorovným madlem. Je povinné, aby osové osazení záchodové mísy činilo 450 mm od boční stěny. Prostor okolo záchodové mísy musí umožnit boční, čelní nebo diagonální nástup. Horní hranu sedátka záchodové mísy je nutné instalovat ve výšce 460 mm nad podlahou. Splachovací zařízení musí být umístěno nejvýše 1200 mm nad podlahou a v dosahu osoby sedící na záchodové míse. Po obou stranách záchodové mísy musí být umístěná madla ve vzájemné vzdálenosti 600 mm a ve výši 800 mm nad podlahou.

Umyvadlo musí umožnit podjezd vozíku, jeho horní hranu je povinné instalovat ve výšce 800 mm nad podlahou. Ostatní vybavení (např. zásobník mýdla, vysoušeč rukou, fén, vzdálené splachování) musí být umístěné v rozmezí 800–1200 mm nad podlahou. Pokud je zde instalováno zrcadlo, pak je nutné jeho spodní hranu umístit maximálně 900 mm nad podlahou.

Sprchy

Půdorysný rozměr u sprchových koutů a boxů musí činit nejméně 900 x 900 mm. Vedle sprchových koutů (či boxů) je povinné místo pro odložení vozíku, které je potřeba oddělit od vodního paprsku zástěnou nebo závěsem. Pokud jako vstup do sprchy slouží zásuvné dveře, jejich šíře musí být nejméně 800 mm. Výškový rozdíl mezi dnem sprchového koutu (či boxu) a podlahou nesmí přesahovat 20 mm. Je nutností, aby sprchový kout (či box) byl vybaven sklopným sedátkem o rozměrech nejméně 450 x 450 mm umístěném ve výši 460 mm nad podlahou a v osové vzdálenosti 600 mm od rohu sprchového koutu. Na stěně, jež je kolmo k sedátku, musí být umístěna ruční sprcha s pákovým ovládáním v dosahové vzdálenosti maximálně 750 mm od rohu sprchového koutu. V prostoru ruční sprchy je povinné umístit pevné vodorovné madlo a svislé madlo.

Pokud se v sociálním zařízení nachází vana, její horní hrana smí být nejvýše 500 mm nad podlahou. V záhlaví vany se musí nacházet přizděná plocha o šíři nejméně 400 mm. Vanovou pákovou baterii je nutné instalovat v dosahové vzdálenosti sedícího člověka ve vaně. Pokud se vana nachází podél zdi, je nutné, aby na této zdi bylo instalováno vodorovné madlo a svislé madlo.

3.6 Kategorizace přístupnosti objektů

Další způsob, pomocí kterého je možné zkoumat bezbariérovost místa, se nazývá kategorizace přístupnosti objektů. Cílem této metodiky je *„ujasnit kritéria pro kategorizaci míry přístupnosti a pravidla profesionálního mapování a tato nadále šířit tak, aby informace o bezbariérovosti či bariérovosti vycházely z jednotného základu ve všech krajích České republiky“* (POV, 2020). Následující kapitola je zpracována podle této metodiky, která vznikla díky kooperaci odborníků věnujících se problematice architektonických bariér a Pražské organizace vozíčkářů (2020).

Metodika kategorizace přístupnosti třídí jednotlivé objekty podle přístupnosti na

- přístupné,
- částečně přístupné,
- obtížně přístupné nebo nepřípustné.

Každá z těchto kategorií má nastavené konkrétní limity, pomocí kterých je možné objekty rozřadit. Tyto limity byly odvozeny ze zkušeností uživatelů s různým typem postižení a také z technických standardů vozíků a dalších kompenzačních pomůcek. Všechny kategorie jsou navíc odlišeny pomocí piktogramů v semaforové barevnosti, které fungují jako prvotní informační filtr.

Přístupný objekt

Místo je přístupné celkově nebo alespoň jeho větší část s minimálně jedním bezbariérovým vstupem. Návštěva objektu je uskutečnitelná bez předchozí domluvy. Sklon ramp umístěných v objektech musí maximálně činit 12,5 % při délce do 3 metrů, při délce do 12 metrů maximálně 8 %. Jejich šířka musí být minimálně 100 cm. Minimální šířka dveří musí činit 80 cm a maximální výška prahů musí být 2 cm. Pokud se v objektu nachází výškové rozdíly, k jejich překonání musí být přítomný samoobslužný výtah. Kabina výtahu musí být minimálně 100 cm široká a 125 cm hluboká, minimální stanovená šířka dveří je 80 cm. Jestliže se v objektu nachází toalety pro veřejnost, musí být zajištěny přístupné toalety WC I, ale v případě, že všechny ostatní položky splňují uvedené normy přístupnosti, je toaleta WC II. také akceptovatelná. Povrchy či sklony nacházející se v objektu a jeho blízkém okolí výrazněji neztěžují pohyb osoby na vozíku. Pokud se v objektu nachází plošina, není vyhodnocen jako přístupný.

Částečně přístupný objekt

Pokud je objekt vyhodnocen jako částečně přístupný, znamená to, že některé požadavky pro přístupný objekt nebyly naplněny. Popis těchto nesplněných požadavků je nutné evidovat v textu. Rampy a ližiny v rámci objektu musí mít sklon maximálně 16,5 % při délce do 3 metrů, 12,5 % při délce do 12 metrů. Povinná šířka pevných ramp činí minimálně 100 cm. Šířka dveří a průchodů musí být minimálně 70 cm a výška prahů nesmí přesáhnout 7 cm. Kabina výtahu musí být minimálně 90 cm široká a 110 cm hluboká, přičemž povinná šířka jejich dveří je 70 cm. Pokud se v objektu nachází plošina, její povinná šíře je stanovena na minimálně 70 cm a hloubka na 90 cm, přičemž její dveře musí být široké minimálně 70 cm. Informace o nosnosti musí být evidované v textu. U částečně přístupných objektů není přístupnost WC rozhodujícím faktorem. Tento fakt je daný (ne)přístupností

prostředí v ČR, kdy by požadavek na přítomnost alespoň částečně přístupného WC II. znamenala přesunutí velkého množství objektů na seznam nepřístupných objektů. Před vstupem do objektu je akceptovatelný jeden schod s maximální výškou 18 cm bez řešení jeho zdolání.

Nepřístupný objekt

Pokud je objekt vyhodnocen jako nepřístupný, znamená to, že jeho přístup nebo pohyb v něm je zvlášť komplikovaný, a to z různých důvodů. Je nutné si uvědomit, že do této skupiny můžou patřit objekty, které splňují ostatní podmínky přístupnosti, ale nachází se zde např. příliš strmá rampa, která ale pro uživatele s doprovodem nebo na elektrickém vozíku může být překonatelná.

Přístupná toaleta WC I.

Tato toaleta se nachází v dámských (případně i pánských) toaletách, případně může být umístěna samostatně. Vstupní dveře kabiny (i všechny ostatní dveře k této kabině) musí být široké minimálně 80 cm, přičemž musí být zajištěno otevírání těchto dveří směrem ven. Dle norem musí být kabina minimálně 160 cm široká a 160 cm hluboká a manipulační prostor nesmí být omezen jiným zařízením toalety. Je povinné zajistit přístup k míse z boku, přičemž tento prostor musí činit minimálně 80 cm. U záchodové mísy je nutná přítomnost madel.

Částečně přístupná toaleta WC II.

Je umístěna v dámských (případně i pánských) toaletách, případně se může nacházet samostatně. Její vstupní dveře (včetně dalších přístupů k ní vedoucích) musí být široké minimálně 70 cm a otevírající se směrem ven z kabiny. Kabina musí být minimálně 1540 cm široká a 140 cm hluboká a manipulační prostor v ní musí být umístěn proti dveřím. Je nutné, aby byl zajištěn boční přístup k míse s minimální šířkou 70 cm.

Nepřístupná toaleta

Jedná se o takovou toaletu, která nesplňuje požadavky na přístupnou toaletu WC I. ani na částečně přístupnou toaletu WC II. Patří sem i toalety, které tyto požadavky splňují, avšak jsou umístěny v nepřístupné části objektu.

Hlavní výstupem této metodiky je formulář, pomocí kterého je možné provádět mapování objektů a díky zjištěným výsledkům zařadit objekt do výše uvedených kategorií. Ve formuláři se nacházejí pole pro zaznamenávání hodnot (číselných údajů uvedených v cm) a pro popis jednotlivých prvků (např. typ povrchu) a jejich vzájemných souvislostí (např. slovní popis mapovaného objektu).

4 Praktická část

4.1 Bezbariérové atraktivity v Hradci Králové a jeho okolí

Hradec Králové představuje metropoli východních Čech, nacházející se přibližně sto kilometrů od hlavního města Prahy. Ať už z hlediska sportovních, přírodních či kulturních atraktivit, Královéhradecký kraj má vozíčkářům co nabídnout. V rámci města Hradec Králové je hned několik bezbariérových míst, která jsou plně přístupná i pro vozíčkáře. Mapováním těchto míst v České republice i zahraničí se zabývá mobilní a webová aplikace VozejkMap, která umožňuje vozíčkářům naplánovat jejich cesty bez závislosti na cizí pomoci (VOZEJKMAP, 2013). Aplikace dále kategorizuje místa dle charakteru a účelu, zároveň hodnotí důležité parametry jako bezbariérový přístup, WC a parkoviště. Lokaci může do aplikace přidat kdokoliv, avšak veškerá vložená data jsou následně ověřována administrátorem – vozíčkářem, aby odpovídala skutečnosti a potřebám vozíčkářů (VOZEJKMAP, 2013). Aplikace vychází z metody kategorizace přístupnosti. Podle aplikace jsou vozíčkářům v Hradci Králové plně přístupné tyto kulturní atraktivity:

- Galerie moderního umění
- Galerie na Hradě
- Klicperovo divadlo
- Muzeum východních Čech
- Multikino CineStar
- Letní kino Širák
- Filharmonie Hradec Králové
- Botanická zahrada léčivých rostlin Hradec Králové
- Obří akvárium
- Divadlo Jesličky
- Planetárium Hradec Králové

Mezi sportovní objekty přístupné vozíčkářům v Hradci Králové řadí portál tyto:

- Plavecký bazén

- Koupaliště Flošna
- Squash Flošna
- Wellness studio Flošna
- Fortuna aréna

Podobný projekt byl realizován i Magistrátem města Hradec Králové s názvem Bezbariérový Hradec. Hlavním cílem projektu je zmapování tras, které vedou na důležitá místa nebo se na nich nachází významné objekty (Šimůnek, 2017). Dle autora je mapování těchto tras zaměřeno na přístupnost z pohledu vozíčkáře i nevidomého. Jako hlavní metodu, která sloužila k posouzení bezbariérovosti jednotlivých tras a na nich přilehlých objektů, uvedl autor kategorizaci přístupnosti. Autor vyzdvihuje především plnou přístupnost vozového parku MHD, na druhou stranu kritizuje právě nepřizpůsobené zastávky, díky kterým není možné se do bezbariérového MHD dostat. Jako výsledek projektu uvádí interaktivní mapu, která je průběžně aktualizována a doplňována.

Hradec Králové se zároveň pyšní v pořadí čtvrtými bezbariérovými stezkami pro vozíčkáře v České republice (KUDYZNUDY, 2019). Tyto dvě trasy se dle portálu nacházejí v lesích u Hradce Králové a dohromady čítají 14 kilometrů. První, modrá trasa, začíná u Lesního hřbitova, kde bylo zřízené i parkoviště se stáním pro vozíčkáře (Vidurová, 2011). Výchozím bodem pro druhou, červenou trasu, o délce 11 kilometrů, je dle autorky Nový Hradec Králové. Obě stezky se setkávají u rybníku Výskyt, tudíž je možné je kombinovat (Bartoníčková, 2019). Aby byla zajištěna i veřejná doprava k těmto trasám, linky MHD mířící k výchozím bodům jsou přednostně nízkopodlažní bezbariérové vozy (KUDYZNUDY, 2019).

I v okolí města Hradec Králové se nachází atraktivní místa s bezbariérovým přístupem. V roce 2013 byla zpracovaná brožura s názvem Bezbariérový průvodce Královéhradeckým krajem (2013), která popisuje přístupnost památek a turistických tras v tomto kraji. Přístupnost těchto památek a tras je v dokumentu posuzována z hlediska kategorizace přístupnosti. V oblasti Hradecka je dle brožury částečně přístupný například zámek Hrádek u Nechanic nebo Městské muzeum Loreta v Chlumci nad Cidlinou. Jako plně přístupný objekt dokument uvádí Třebechovické muzeum Betlémů nebo Památník bitvy 1866 na Chlumu.

V dostupnosti 30 km od Hradce Králové se nachází plně přístupný Safari Park Dvůr Králové, který byl vybudován v rovinatém terénu polabské krajiny, a tudíž je pro vozíčkáře lehce zdolatelný (VOZKA, 2015). Podobně vzdálený od Hradce Králové je také zámek Ratibořice, Hospital Kuks a zámek Častolovice. Informace o přístupnosti těchto a dalších památek v Královehradeckém kraji zmapovala Legerská (2016) ve své bakalářské práci.

4.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Ke správnému vyhodnocení stanovených výzkumných otázek bylo vyžadováno oslovit různé skupiny respondentů. V první řadě byly osloveny osoby s omezenou schopností mobility pomocí dotazníkového šetření. Výzkum se dále zaměřoval na jednotlivé bezbariérové ubytovací zařízení v Hradci Králové.

4.2.1 Osoby s omezenou schopností mobility

Stěžejní zkoumanou skupinu pro dotazníkové šetření představovaly osoby s omezenou schopností mobility, které využívají invalidní vozík. Kladené otázky byly zaměřeny na jejich zkušenosti a identifikaci bariér v ubytovacích zařízeních. Nelze určit konkrétní počet oslovených respondentů, jelikož dotazník byl dostupný na několika portálech pro tělesně postižené osoby. Šetření se zúčastnilo celkem 82 respondentů z celé České republiky, různého pohlaví a věku.

4.2.2 Bezbariérové ubytovací zařízení v Hradci Králové

Vzhledem k poměrně velkému počtu bezbariérových atraktivit v Hradci Králové a jeho okolí by tato destinace mohla být potenciálně vhodným místem pro ubytování vozíčkářů. Dle Českého statistického úřadu (2019c) bylo ke konci roku 2019 v Hradci Králové celkem evidováno 36 hromadných ubytovacích zařízení. Na základě e-mailové komunikace s Turistickým informačním centrem Hradce Králové byl zajištěn seznam ubytovacích zařízení, které nabízejí bezbariérový pokoj. Poskytnutý dokument je součástí přílohy této práce. Jedná se o následujících 11 ubytovacích zařízení:

- Hotel U Královny Elišky
- Apartments – Penzion Lena
- Penzion nad Oborou
- Hotel Vacek Pod Věží
- Gonda Apartments
- Nové Adalbertinum
- Penzion U svatého Jana
- EA Hotel Tereziánský dvůr
- Hotel Grand
- Hotel Černigov
- Hotel Alessandria

4.3 Sběr informací a průběh šetření v ubytovacích zařízeních

Výzkum probíhal ve výše uvedených ubytovacích zařízeních v Hradci Králové, jež nabízejí bezbariérové ubytování. Na základě technických norem z kapitoly 3.5 Bezbariérové prostředí v ubytovacích zařízeních byl vytvořen formulář, podle kterého byla posuzována bezbariérovost jednotlivých zařízení. Součástí formuláře je také informace o parkovacím stání pro invalidy, které není podmíněno hodnotící normou. Jedná se pouze o údaj informativního charakteru, který má pro cestování vozíčkářů důležitý význam. Dále byl formulář doplněn o informativní otázky určené personálu ubytovacího zařízení. Formulář je součástí přílohy této práce. Cílem tohoto šetření bylo zjistit, zda uvedená ubytovací zařízení odpovídají požadavkům na bezbariérovost a vozíčkář je může navštívit bez nutnosti asistence jiného člověka.

Nejprve byl proveden telefonický průzkum jednotlivých zařízení, zda opravdu nabízejí bezbariérové ubytování. Již při tomto šetření bylo zjištěno, že jedno z těchto ubytovacích zařízení není pro vozíčkáře uzpůsobené vzhledem k absenci přístupného sociálního zařízení. Pokoj je prý označován za bezbariérový, jelikož se nachází v přízemí.

Na základě několika telefonických dotazů zástupci dalších dvou ubytovacích zařízení odmítli poskytnout jakékoliv bližší informace o bezbariérovosti a neumožnili návštěvu jejich objektu.

Po telefonické domluvě proběhla návštěva zbylých osmi ubytovacích zařízení a byla posuzována jejich bezbariérovost prostřednictvím měření technických norem uvedených ve formuláři. Veškeré naměřené hodnoty byly dále konzultovány s vozíčkářem a díky pořízeným fotografiím jednotlivých pokojů bylo možné provést posouzení bezbariérovosti uvedené v komentáři.

Z důvodu nezískání souhlasu nejsou v průzkumu jednotlivá ubytovací zařízení jmenovitě uvedena.

Ubytovací zařízení č. 1

K ubytovacímu zařízení naleží parkoviště, které nemá vyhrazené stání pro invalidy. Přístup z tohoto parkoviště do objektu je bezbariérový díky dlážděnému nájezdu. Všechny dveře vedoucí do bezbariérového pokoje splňují požadovanou šířku a výška prahů odpovídá normě.

Do pokoje je možné se dostat pomocí výtahu. Plocha před výtahem v obou patrech i jeho klec vyhovuje stanoveným rozměrům. Na cestě do pokoje nejsou žádné schody či jiné překážky.

Prostor vedle postele činí 150 x 95 cm. Šířka prostoru 95 cm je o 55 cm méně, než stanovuje norma. Vypínače jsou umístěny v odpovídající vzdálenosti od podlahy. Elektrické zásuvky jsou situovány 40 cm nad podlahou a rozdíl oproti normě činí 20 cm.

Dveře do místnosti s toaletou a sprchou disponují povinnou šířkou a jejich otevírání je situováno směrem ven. Na dveřích chybí madlo z vnitřní strany. Horní hrana sedátka záchodové mísy je ve výšce 50 cm nad podlahou, rozdíl činí o 4 cm víc, než stanovuje norma. Záchodová mísa není osově osazená od boční stěny, čímž nesplňuje normu. Z obou stran je opatřena madly, která splňují požadavky na jejich vzájemnou vzdálenost i výšku. Splachovací zařízení umístěné na zadní části toalety se nachází v dosahu sedící osoby. Horní hrana umyvadla je instalována dle normy a jeho provedení umožňuje podjezd vozíku. Zásobník mýdla, fén i spodní hrana zrcadla jsou umístěny v požadované výšce.

Půdorys plochy sprchového koutu se nachází v otevřeném prostoru místnosti, splňuje minimální stanovenou normu a zároveň je ve stejné rovině jako ostatní část podlahy. Sedátko se nachází ve výšce 50 cm nad podlahou, jeho rozměr činí 23 x 30 cm a osová vzdálenost od boční stěny představuje 27 cm. Ani jedna z těchto naměřených hodnot neodpovídá požadavkům normy. Sprcha je opatřena vodorovným i svislým madlem.

Komentář

Parkovací stání pro invalidy zpravidla disponuje větším rozměrem než standartní parkovací místo proto, aby byl těmto osobám poskytnut větší manipulační prostor, který při nastupování a vystupování z vozu potřebují. V případě absence tohoto stání může nastat situace, při které je vozíčkář odkázán na pomoc druhého člověka.

I přesto, že šířka prostoru vedle postele neodpovídá normě, dokáže vozíčkář zajet s mechanickým vozíkem podél postele a přesunout se na ni.

Největším úskalím bezbariérovosti tohoto ubytovacího zařízení je bezpochyby provedení sedátka ve sprchovém koutě. Jelikož nesplňuje ani jednu z požadovaných norem, je sprchování pro vozíčkáře velice ztížené až nemožné a je nutná asistence druhé osoby. Řešením by mohlo být pořízení tzv. koupací židle nebo koupacího vozíku, které je možné umístit do prostoru sprchového koutu tak, jak by dané osobě vyhovovalo.

Ubytovací zařízení č. 2

Parkoviště se nachází v těsné blízkosti ubytovacího zařízení a má několik vyhrazených stání pro invalidy. Toto parkoviště nepatří danému ubytovacímu zařízení. Od parkovacího stání pro invalidy vede bezbariérová cesta k ubytovacímu zařízení, před jehož vstupem je vybudovaný schod vysoký 15,5 cm.

Do pokoje je možné se dostat prostřednictvím výtahu, před nímž se v obou patrech nachází dostatečná plocha pro manipulaci. Klec výtahu disponuje šířkou 80 cm, hloubkou 95 cm a šíře vstupu činí 75 cm. Ani jeden z těchto uvedených rozměrů neodpovídá minimálním stanoveným normám.

Dveře náležící k pokoji jsou široké 78,8 cm, což je o 1,2 cm méně, než udává norma. Za nimi se nachází schod, jehož výška dosahuje 7 cm. Prostor vedle postele

nesplňuje požadovanou normu svou šířkou, která činí 60 cm a je tedy o 90 cm užší. Vypínače a alespoň jedna elektrická zásuvka jsou v pokoji umístěné dle normy.

Dveře do místnosti se záchodem a vanou splňují svou šířkou povinnou normu a otevírají se směrem ven. Na dveřích chybí madlo z vnitřní strany. Horní hrana sedátka záchodové mísy je umístěna ve výšce 56 cm nad podlahou, a to je o 10 cm víc, než ukládá norma. Záchodová mísa je osově osazena od boční strany dle předpisů a splachovací zařízení se nachází v požadované výšce a dosahu. Po obou stranách záchodové mísy chybí madla.

Umyvadlo umožňuje částečný podjezd vozíku a jeho horní hrana koresponduje s povinnou normou. Zásobník mýdla je umístěn v požadované výšce. Spodní hrana zrcadla je instalována ve výšce 110 cm nad podlahou, čímž o 20 cm převyšuje normu.

Horní hrana vany dosahuje 60 cm od podlahy, což je o 10 cm víc, než požaduje standard. V záhlaví vany schází přizděná plocha. Vana nedisponuje vodorovným ani svislým madlem a její baterie se nenachází v dosahu sedící osoby.

Komentář

Podmínky bezbariérovosti nejsou u toho ubytovacího zařízení splněny již při vstupu do objektu, kam vede schod. Ten je možný pro vozíčkáře překonat pouze s pomocí fyzicky zdatné osoby.

Klec výtahu taktéž není rozměrově uzpůsobena pro přepravu osob na invalidním vozíku. Další překážku na cestě do pokoje představuje schod umístěný za vstupními dveřmi pokoje. Pokud by se vozíčkář dostal do pokoje i přes výše uvedené bariéry, nedostatečný prostor vedle postele mu značně ztíží přesunout se na lůžko.

Záchod bez madel neposkytuje žádnou oporu a vozíčkář se tak nemůže bezpečně přemístit z invalidního vozíku na záchodovou mísu. Stejná situace nastává v případě potřeby se umýt, kdy není možné se bez madel a plochy v záhlaví bezpečně přesunout z invalidního vozíku do prostoru vany.

Ubytovací zařízení č. 3

V rámci objektu se nachází parkoviště bez vymezeného parkovacího stání pro invalidy. Terén od tohoto parkoviště do obytné části je rovinatý a bezbariérový.

Při vstupu do ubytovacího zařízení se u hlavních dveří nachází práh vysoký 3 cm, jehož výška činí o 1 cm více, než povoluje norma.

Pokoj je umístěn v přízemí a všechny dveře vedoucí do něj splňují požadovanou šířku a jsou bez prahů. Prostor vedle postele vyhovuje stanoveným podmínkám. Vypínače a alespoň jedna elektrická zásuvka jsou instalovány ve výšce odpovídající normě.

Dveře do místnosti se záchodem a sprchovým koutem jsou dostatečně široké a otevírají se směrem ven. Na dveřích chybí madlo z vnitřní strany. Horní hrana sedátka záchodové mísy, madla a osové osazení záchodové mísy od boční stěny jsou upraveny podle požadované normy.

Umyvadlo dovoluje plný podjezd invalidního vozíku a jeho horní hrana je instalována ve výši 85 cm nad podlahou, čímž o 5 cm převyšuje výšku uloženou normou. Zásobník mýdla a fén jsou umístěny dle předpisu. Spodní hrana zrcadla dosahuje výšky 120 cm nad podlahou, a to činí o 30 cm více, než je povoleno předpisem.

Půdorys sprchového koutu vyhovuje stanovené normě. Sprchový kout disponuje zásuvnými dveřmi, jejichž šířka dosahuje 55 cm, což je o 25 cm méně, než udává norma. Rozdíl mezi dnem sprchového boxu a podlahou nepřesahuje maximální povolený standard. Sedátko se nachází ve výšce 48 cm nad podlahou, jeho rozměr činí 28 x 41 cm a osová vzdálenost od boční stěny představuje 45 cm. Ani jeden z těchto naměřených údajů neodpovídá normě. Ve sprchovém koutě se nachází dvě vodorovná madla a žádné svislé, čímž požadavky na madla nejsou splněny.

Komentář

Při vstupu do ubytovacího zařízení se vozíčkář musí vyrovnat s překonáním vyššího prahu.

Obtížnou až neuskutečnitelnou činnost pak může představovat sprchování, a to kvůli úzké šíři zásuvných dveří u sprchového koutu. Tento průchod je velmi

nedostačující proto, aby se vozíčkář dostal dovnitř sprchového boxu, přesunul se na sedátko a pohodlně se osprchoval.

Ubytovací zařízení č. 4

Před objektem se nachází malé parkoviště, které nemá vyhrazené stání pro invalidy. Přístup z tohoto parkoviště do ubytovacího zařízení je bez překážek.

Plocha před výtahem i jeho klec splňuje veškeré požadované normy. Všechny dveře nacházející se na cestě do pokoje disponují předepsanou šířkou a jsou bez prahů.

Vedle postele se nachází prostor odpovídající předpisům. Vypínače jsou instalovány dle předepsané normy. Elektrické zásuvky jsou zabudované v konstrukci postele ve výšce 30 cm nad podlahou, což je o 30 cm méně, než udává minimální norma.

Dveře do místnosti s toaletou a vanou splňují povinnou šířku, otevírají se směrem ven a je na nich instalováno madlo z vnitřní strany. Provedení madel a toalety odpovídá povinným normám, kromě výšky horní hrany záchodového sedátka, které je instalováno 41 cm nad podlahou, což je o 5 cm méně, než udává norma.

Umyvadlo neumožňuje podjezd vozíku. Horní hrana umyvadla, zásobník mýdla a spodní hrana zrcadla jsou instalovány dle požadavků normy.

Pro osprchování slouží vana, jejíž horní hrana měří 59 cm od podlahy, čímž o 9 cm převyšuje požadovaný předpis. V záhlaví vany se nachází přizděná plocha s šířkou 20 cm, což činí o 20 cm méně, než ukládá minimální stanovená norma. Vanová baterie se nachází v dosahu sedícího člověka. Vana není opatřena vodorovným ani svislým madlem.

Komentář:

Za nedostatek tohoto ubytovacího zařízení lze považovat provedení vany, kde chybí vodorovné a svislé madlo pro bezpečný přesun osoby z invalidního vozíku do prostoru vany. Na druhou stranu se u baterie nachází tlačítko pro přivolání první pomoci v případě, že by vozíčkář potřeboval asistenci.

Jelikož provedení umyvadla neumožňuje podjezd invalidního vozíku, je vozíčkář nucen najíždět k umyvadlu z boku, což může být při osobní hygieně velmi nepohodlné.

Vzhledem k nízkému umístění horní hrany sedátka záchodové mísy může být pro vozíčkáře náročné přesunout se z invalidního vozíku na toaletu a zpět.

Ubytovací zařízení č. 5

K objektu patří menší parkoviště, které nemá vyhrazené parkovací stání pro invalidy. Povrch tohoto parkoviště tvoří štěrk.

Pokoj se nachází v přízemí a cesta k němu je bezbariérově uzpůsobena. Dveře vedoucí do pokoje disponují povinnou šířkou a jsou bez prahů.

Vedle postele je prostor odpovídající normě. Vypínače jsou instalovány ve výše 125 cm nad podlahou, což je o 5 cm více, než ukládá předpis. Alespoň jedna elektrická zásuvka je umístěna v požadované výšce.

Dveře do místnosti s toaletou a sprchou disponují povinnou šířkou. Otevírají se směrem dovnitř a není na nich instalováno madlo z vnitřní strany, čímž nesplňují stanovený předpis. Osové osazení záchodové mísy nečiní 45 cm a horní hrana jejího sedátka je umístěna ve výši 50 cm nad podlahou, čímž o 4 cm převyšuje povinnou normu. Záchodová mísa po obou stranách disponuje madly, která splňují všechny povinné požadavky.

Umyvadlo dovoluje plný podjezd invalidního vozíku a jeho horní hrana je instalována ve výšce 85 cm nad podlahou, čímž o 5 cm převyšuje požadovaný předpis. Zásobník mýdla a fén jsou umístěny dle normy. Spodní hrana zrcadla je osazena ve výšce 100 cm nad podlahou, což činí o 10 cm více než maximální povolený předpis.

Půdorys sprchového koutu a šířka jeho vstupu splňují minimální stanovený rozměr. Mezi dnem sprchového koutu a podlahou není žádný výškový rozdíl. Sedátko ve sprchovém koutě není instalováno, stejně jako vodorovné ani svislé madlo.

Komentář

Štěrk, jakožto povrchová úprava parkoviště, může vozíčkáři značně ztížit přístup do objektu. V případě tohoto povrchu mohou přední kolečka invalidního vozíku zapadnout a tím hrozí pád osoby sedící na vozíku.

I když se dveře do místnosti s toaletou a sprchou otevírají dovnitř, nebrání přístupu a manipulaci s invalidním vozíkem.

Absenci sedátka ve sprše řeší ubytovací zařízení formou zapůjčení koupací stoličky, židle či vozíku dle preference ubytované osoby. Bez přítomnosti madel ve sprchovém koutě však může být pro vozíčkáře náročné až nemožné se z invalidního vozíku na koupací stoličku či židli přesunout.

Ubytovací zařízení č. 6

Parkoviště se nachází před budovou objektu, přičemž nemá vyhrazené parkovací stání pro invalidy. Terén z parkoviště do budovy objektu je bezbariérový. Před vstupem do ubytovacího zařízení je umístěn schod vysoký 8 cm.

Dveře vedoucí do bezbariérového pokoje jsou bez prahů a disponují šířkou 70 cm, což je o 10 cm méně, než ukládá povinná minimální norma.

Prostor vedle postele odpovídá stanoveným předpisům. Vypínače jsou umístěny dle normy. Elektrické zásuvky jsou instalovány 40 cm nad podlahou, tedy o 20 cm méně, než ukládá předpis.

Šířka dveří do místnosti s toaletou a sprchou činí 70 cm, o 10 cm méně, než požaduje předpis. Dveře se otevírají směrem dovnitř a není na nich umístěno madlo z vnitřní strany, čímž nesplňují normu.

Záchodová mísa je od boční stěny osově osazená ve vzdálenosti 45 cm a horní hrana jejího sedátka se nachází ve výšce 44 cm nad podlahou, což je o 2 cm méně, než požaduje norma. Záchodová mísa je osazena pouze jedním madlem, které je umístěno ve výšce 98 cm nad podlahou, čímž převyšuje předpis o 18 cm.

Umyvadlo neumožňuje podjezd vozíku a usazení jeho horní hrany je v normě. Zásobník mýdla a sušák na ruce se nachází v požadované výšce. Spodní hrana zrcadla je instalována ve výšce 110 cm nad podlahou, čímž o 20 cm převyšuje normu.

Rozměr půdorysu sprchového boxu činí 80 x 80 cm a šíře jeho průchodu je 50 cm. Ani jedna z naměřených hodnot neodpovídá normě. Rozdíl mezi dnem sprchového boxu a podlahou představuje 8 cm, což je o 6 cm více než povolené maximum. Sprchový box nedisponuje sedátkem ani vodorovným či svislým madlem, jak je dle normy požadováno.

Komentář

Už při vstupu do objektu bude mít vozíčkář potíže díky schodu, jež měří 8 cm. Tuto překážku je pro něj možné překonat pouze s dopomocí fyzicky zdatného člověka.

Dveře, nacházející se v objektu, nesplňují minimální šířku. To může představovat problém pro vozíčkáře, kteří využívají např. sportovní nebo elektrický vozík. Tyto typy vozíku disponují větší šířkou, ovšem dveřmi s minimální požadovanou šířkou (80 cm) projedou.

Za hlavní nedostatek ubytovacího zařízení lze považovat provedení místnosti s toaletou a sprchovým boxem, které neodpovídají normám. Pro vozíčkáře může být nebezpečné až nemožné použít toaletu bez správně umístěných madel z obou stran. Vzhledem k velkému rozdílu mezi dnem sprchového boxu a podlahou, absenci madel a sedátka, není pro vozíčkáře proveditelné se v tomto ubytovacím zařízení osprchovat.

Ubytovací zařízení č. 7

K ubytovacímu zařízení náleží parkoviště, které má vyhrazené parkovací stání pro invalidy. Od tohoto stání do budovy ubytovacího zařízení vede bezbariérový terén.

Všechny dveře na cestě do pokoje disponují požadovanou šířkou a jsou bez prahů. Výtah, pomocí kterého se vozíčkář dostane do pokoje, splňuje všechny požadavky. Plocha před výtahem v obou patrech odpovídá normě.

Prostor vedle postele splňuje stanovený předpis. Vypínače a alespoň jedna elektrická zásuvka jsou umístěny dle požadované normy.

Dveře do místnosti s toaletou a vanou disponují povinnou šířkou, otevírají se směrem ven a je na nich umístěno madlo z vnitřní strany. Osové osazení záchodové mísy od boční stěny nečiní 45 cm, jak požaduje norma. Výška horní hrany sedátka

záchodové mísy je umístěna dle předpisu a splachovací zařízení je v dosahu osoby sedící na toaletě. Záchod je po obou stranách osazen madly, jejichž umístění a vzájemná vzdálenost odpovídají normě.

Umyvadlo dovoluje plný podjezd vozíku a jeho horní hrana je instalována dle předpisu. Zásobník mýdla je umístěn v požadované výšce. Spodní hrana zrcadla se nachází ve výšce 105 cm nad podlahou, čímž o 15 cm převyšuje normu.

Horní hrana vany dosahuje výšky 61 cm nad podlahou, což je o 11 cm více, než povoluje předpis. V záhlaví vany se nachází přizděná plocha s požadovanou šířkou. Vanová baterie je umístěna v dosahu sedící osoby. V prostoru vany je umístěno několik svislých a jedno vodorovné madlo.

Komentář

Všechny dveře nacházející se v pokoji disponují šířkou 90 cm, čímž je pro vozíčkáře zajištěn hladký průjezd mezi jednotlivými místnostmi.

Zrcadlo, které je umístěné mimo normu, je sklopné a odráží obraz osoby sedící na invalidním vozíku.

I přesto, že záchodová mísa není osově osazena od boční stěny ve vzdálenosti 45 cm, tak po obou stranách disponuje sklopnými madly, která zajistí bezpečný přesun osoby z invalidního vozíku na toaletu.

Jediným úskalím tohoto ubytovacího zařízení je výše instalovaná horní hrana vany, která může pro některé vozíčkáře představovat překážku.

Ubytovací zařízení č. 8

K ubytovacímu zařízení náleží parkoviště, které nemá vyhrazené parkovací stání pro invalidy. Vchod pro osoby na invalidním vozíku je umístěn v těsné blízkosti tohoto parkoviště a cesta do objektu je bezbariérová.

Osoba na invalidním vozíku se do pokoje dostane pomocí výtahu. Plocha před výtahem i jeho klec splňuje veškeré požadované rozměry. Všechny dveře nacházející se na cestě do pokoje disponují předepsanou šířkou a jsou bez prahů.

Prostor vedle postele splňuje povinnou normu. Vypínače a alespoň jedna elektrická zásuvka se nachází v požadované výšce.

Šířka dveří do místnosti s toaletou a sprchou činí 73 cm, což je o 7 cm méně, než požaduje předpis. Tyto dveře se otevírají do strany a není na nich umístěno madlo z vnitřní strany, čímž nesplňují normu.

Záchodová mísa je osově osazená od boční stěny dle normy a výška horní hrany jejího sedátka dosahuje 41 cm, což je o 5 cm méně, než ukládá předpis. Splachovací zařízení se nachází v dosahu osoby sedící na toaletě. Toaleta není ani z jedné strany osazena madlem, čímž nesplňuje normu.

Umyvadlo dovoluje částečný podjezd vozíku a jeho horní hrana se nachází ve výšce 82 cm nad podlahou, čímž o 2 cm převyšuje požadovaný předpis. Zásobník mýdla je umístěn dle povinné normy. Spodní hrana zrcadla je instalována ve výšce 100 cm nad podlahou, což činí o 10 cm více, než ukládá předpis.

Půdorys sprchového koutu splňuje minimální požadovaný rozměr. Zásuvné dveře do sprchového koutu disponují šířkou 60 cm, což představuje o 20 cm méně, než udává norma. Rozdíl mezi dnem sprchového koutu a podlahou v místnosti činí 7 cm, čímž o 5 cm převyšuje maximální povolený předpis. Sprchový kout nedisponuje sedátkem, vodorovným ani svislým madlem.

Komentář

Hlavním nedostatkem tohoto ubytovacího zařízení je především místnost s toaletou a sprchou. Už při vstupu, jehož šířka činí pouze 73 cm, může mít osoba se širším vozíkem potíže a do této místnosti se nemusí vůbec dostat. Vzhledem k absenci madel u toalety může být přesun z invalidního vozíku značně ztížený až nemožný.

Kvůli úzké šířce vstupu do sprchového koutu a výškovému rozdílu mezi jeho dnem a podlahou se vozíčkář nedostane dovnitř sprchového koutu.

4.4 Dotazníkové šetření

Dotazník byl poskytnut on-line formou a průběh tohoto šetření byl uskutečněn v období od půlky ledna do půlky března roku 2021. Respondentům bylo položeno dvanáct až patnáct otázek v závislosti na jejich odpovědi. Dotazník je součástí přílohy této práce.

Otázka č. 1: Jste muž či žena?

První otázka byla zaměřena na pohlaví respondentů. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 49 žen (60 %) a 33 mužů (40 %).

Otázka č. 2: Do jaké věkové skupiny patříte?

Druhou otázkou byli respondenti rozřazeni do věkových kategorií. Největší procento tvořili lidé ve věku 30–44 let (40 %), naopak nejmenší zastoupení reprezentovali respondenti ve věku 15–29 let (9 %).

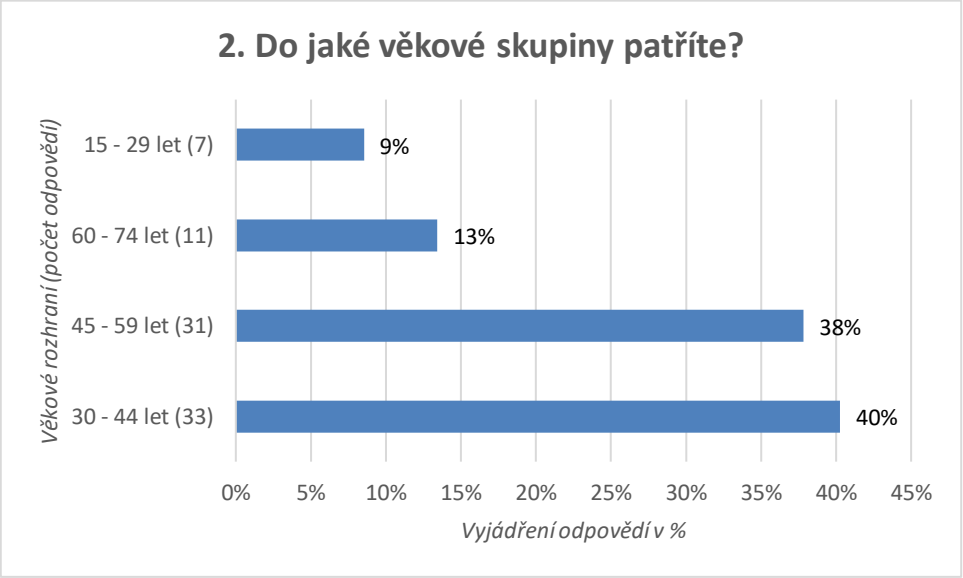

Graf 1: Graficky zpracovaný výsledek výsledek otázky č. 3 (*Vlastní zpracování, 2021)*

Otázka č. 3: Z jakého kraje pocházíte?

Dotazníkového šetření se zúčastnili osoby z celé České republiky, jelikož byl každý kraj zastoupen alespoň jedním respondentem. Největší počet dotazovaných byl evidován v Jihomoravském kraji (17 %) a naopak nejmenší podíl dotazovaných zaznamenává Zlínský kraj (1 %).

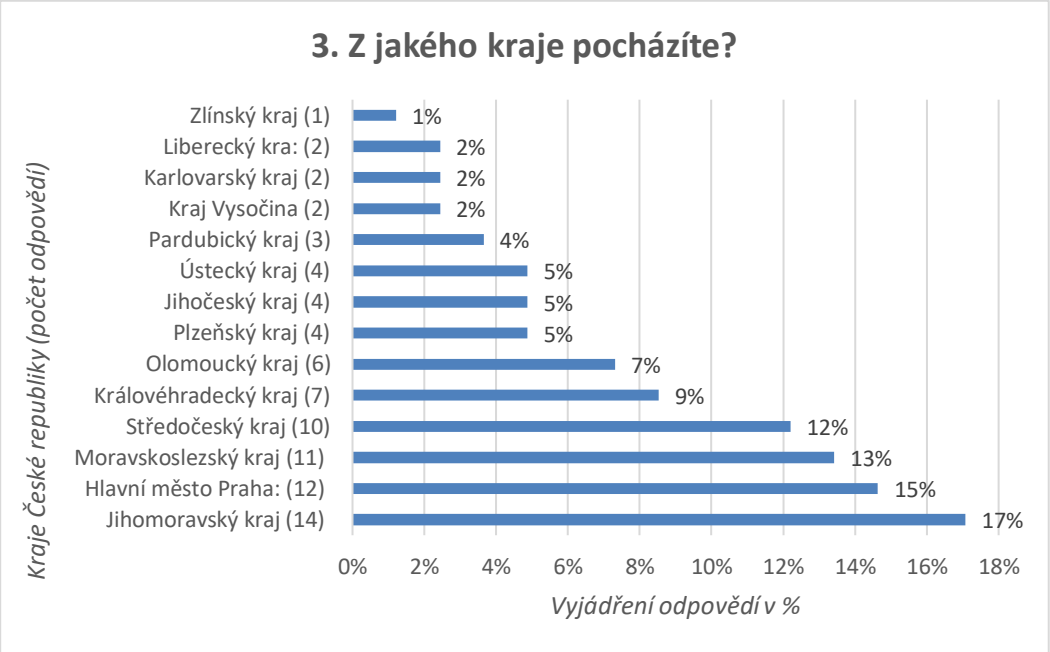

Graf 2: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 3 (Vlastní zpracování, 2021)

Otázka č. 4: Jaký druh invalidního vozíku používáte?

Až 74 % respondentů používá ke svému každodennímu životu mechanický vozík, který je rozměrově menší než vozík elektrický a manipulace s ním z hlediska rozsahu může být mnohem snazší. Oproti tomu elektrický vozík využívá 26 % respondentů.

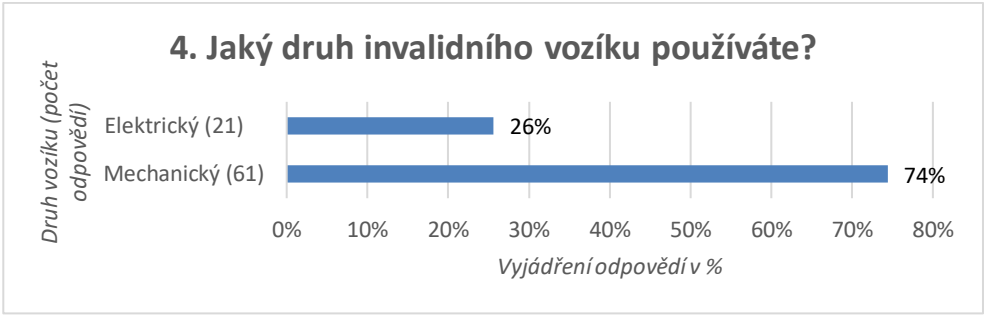

Graf 3: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 4 (Vlastní zpracování, 2021)

Otázka č. 5: Kde hledáte tipy na bezbariérové ubytování pro svou dovolenou?

V rámci otázky č. 5 bylo možné zvolit více odpovědí. Dle získaných dat až 91 % respondentů shání tipy na bezbariérové ubytovací zařízení pro svou dovolenou přes internet. Druhou nejčastější volbu představovalo doporučení od známých (53,66 %), poté cestovní kanceláře (13,41 %) a nejméně respondenti shání ubytování přes turistická informační centra (7,32 %). V možnosti „Jiné“ jeden z respondentů doplnil aplikaci „Vozejkmap“.

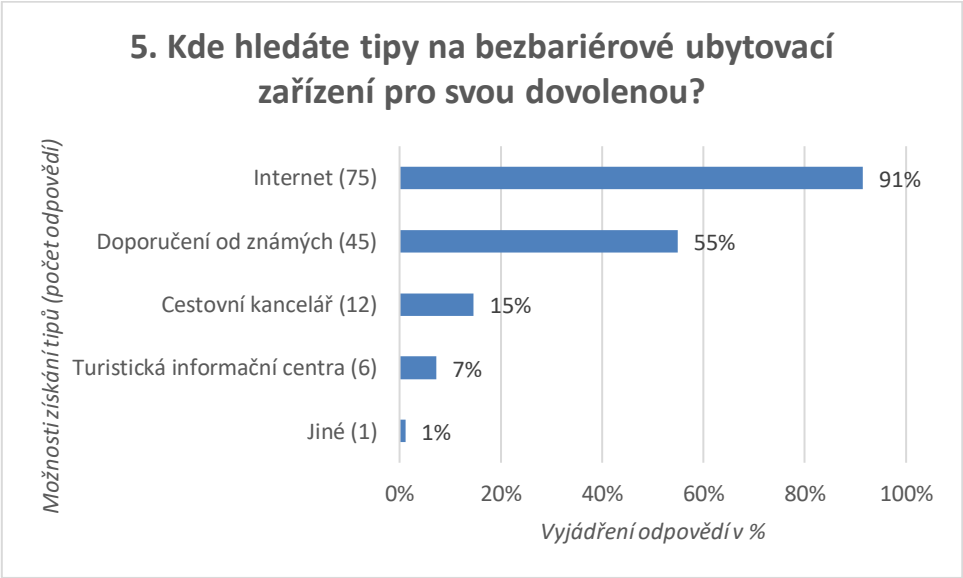

Graf 4: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 5 (Vlastní zpracování, 2021)

Otázka č. 6: Ověřujete si (např. po telefonu, e-mailem) bezbariérovost daného ubytovacího zařízení ještě před tím, než pobyt rezervujete?
Pozn.: I přes to, že zařízení je vedené jako bezbariérové.

Až 90 % respondentů má potřebu si předem ověřit bezbariérovost ubytovacího zařízení ještě před rezervací pobytu, zatímco zbylých 10 % dotázaných to nepovažuje za důležité.

Otázka č. 7: Stalo se Vám někdy, že jste si zarezervovali ubytování, které bylo vedené jako bezbariérové, ale skutečnost tomu neodpovídala?

Z odpovědí vyplývá, že 74 % respondentů se v minulosti setkalo s údajně bezbariérovým ubytováním, které však podmínky bezbariérovosti nesplňovalo.

Respondenti, kteří potvrdili, že se s touto situací v minulosti již setkali, byli přesměrování na doplňující otázku č. 7.1.

Otázka č. 7.1.: Tuto skutečnost jste zjistili až po příjezdu do ubytovacího zařízení?

Všech 61 respondentů a tudíž 100 % dotazovaných, kteří se setkali s oklamáním bezbariérovosti u ubytovacího zařízení, zjistili tuto skutečnost až po příjezdu do daného zařízení.

Otázka č. 8: Evidujete bariéry v bezbariérových ubytovacích zařízeních?

Bariéry v bezbariérových ubytovacích zařízeních v rámci České republiky zaznamenává 79 % respondentů, přičemž zbylých 21 % je neeviduje vůbec. V případě kladné odpovědi byli respondenti přesměrování na otázku č. 8.1.

Otázka č. 8.1.: S kterými níže uvedenými bariérami v bezbariérových ubytovacích zařízeních jste se setkali?

Pokud respondenti v minulosti registrovali bariéry v bezbariérových ubytovacích zařízeních, bylo potřeba určit, které z bariér se vyskytují nejčastěji. V rámci této otázky bylo možné zvolit více odpovědí. Nejčastěji respondenti evidují neupravené sociální zařízení (WC, sprchy) pro potřeby vozíčkářů, a to až v 91 %.

Druhou, mnohdy se vyskytující bariéru představují různé prahy, schody a překážky na úrovni podlahy (74 %). Další nejčastěji evidované bariéry představují úzké dveře (66 %), nízká postel (60 %), prostorově nedostatečný výtah (48 %), nedostatečný manipulační prostor u postele (48 %) a příkrý sklon nájezdových ploch (42 %). Za nejméně objevující se bariéru respondenti považují nevhodně umístěné vypínače a elektro zásuvky (26 %). V rámci možnosti „Jiné“ byla jedním z respondentů doplněna odpověď „hustý koberec“, který výrazně ztěžuje průjezd invalidního vozíku.

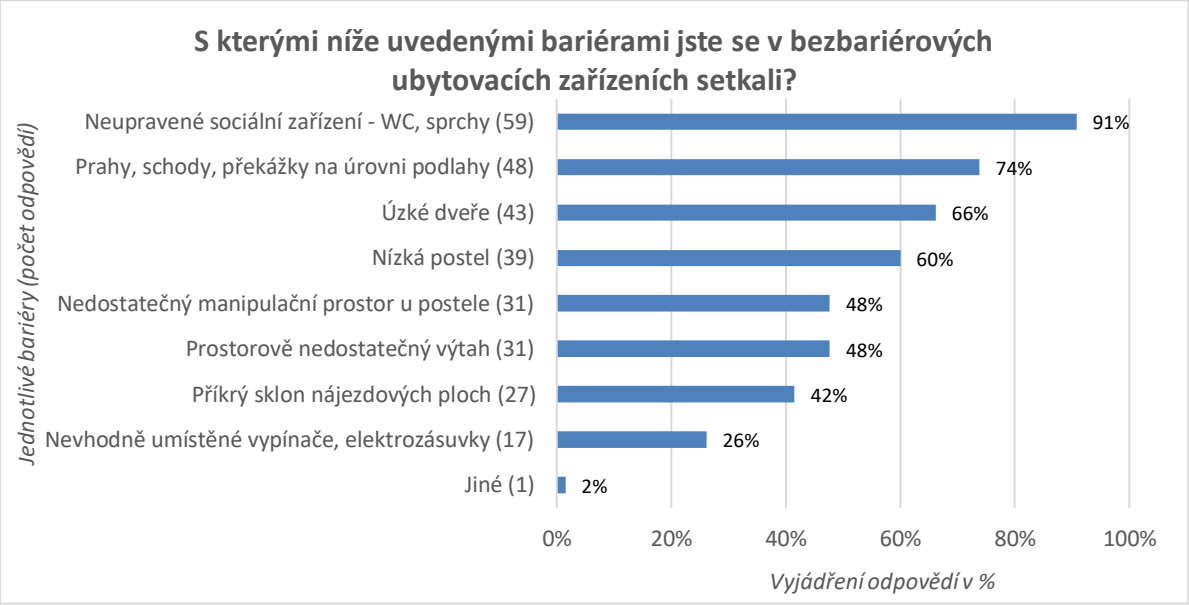

Graf 5: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 8.1. (Vlastní zpracování, 2021)

Otázka č. 9: Bývá podle vašeho názoru personál bezbariérových ubytovacích zařízení dostatečně obeznámen s potřebami lidí na vozíku?

Respondenti se v 90 % shodli na tom, že personál ubytovacích zařízení nebývá v dostatečné míře obeznámen s potřebami lidí na vozíku.

Otázka č. 10: Považujete za důležité informovat personál bezbariérového ubytovacího zařízení o vašem postižení při rezervaci ubytování?

Až 82 % dotázaných považuje za důležité informovat personál ubytovacího zařízení o jejich postižení, zatímco zbylých 18 % respondentů to nepokládá za podstatné.

Otázka č. 11: Vznesli jste někdy stížnost na bezbariérové ubytovací zařízení?

Stížnost na bezbariérové ubytovací zařízení podalo celkem 19 respondentů (23 %), přičemž 63 dotazovaných (77 %) nikdy stížnost nepodalo. Pokud respondenti v minulosti stížnost vznesli, byli přesměrování na nepovinnou otevřenou otázku č. 11.1.

Otázka č. 11.1.: Čeho se stížnost týkala?

Na tuto otevřenou otázku reagovalo 16 respondentů. Hlavním předmětem stížností bylo nepřístupné sociální zařízení, které reklamovalo 11 respondentů (69 %). Zbylých 5 respondentů (31 %) si stěžovalo na celkové oklamání zákazníka, jelikož ubytování mělo být bezbariérové, ale skutečnost tomu neodpovídala. Respondenti sdíleli zkušenost s výtahem, ke kterému vedly schody, se vstupem pro vozíčkáře přes garáž či bar a s arogantním jednáním ze strany personálu.

Otázka č. 12: Myslíte si, že ubytovací služby cestovního ruchu v České republice jsou na takové úrovni, abyste mohl/a cestovat samostatně?

Dle získaných odpovědí až 84 % respondentů nepovažuje ubytovací služby cestovního ruchu v České republice uzpůsobené natolik, aby mohli cestovat samostatně bez závislosti na cizí pomoci.

5 Shrnutí výsledků práce

V rámci stanovených cílů práce byla v první řadě zkoumána bezbariérovost vybraných ubytovacích zařízení v Hradci Králové dle vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Výzkumu se účastnilo celkem 11 ubytovacích zařízení, která své prostory označují jako bezbariérové. Již během prvotního telefonického průzkumu jedno ze zkoumaných zařízení potvrdilo, že podmínky bezbariérovosti nesplňuje a další dvě ubytovací zařízení rezolutně odmítla návštěvu svých prostor. Zbylých 8 ubytovacích zařízení umožnilo posouzení podmínek bezbariérovosti pomocí technického měření.

Výsledky šetření v ubytovacích zařízeních jasně dokázaly, že žádné ze zkoumaných ubytovacích zařízení z různých důvodů podmínky bezbariérovosti nesplňuje. V případě ubytovacího zařízení č. 1 to je především z důvodu provedení sedátka ve sprchovém koutě, které nesplňuje ani jednu z norem bezbariérovosti. Vozíčkář je proto při sprchování nucen být odkázán na pomoc druhé osoby. Ubytovací zařízení č. 2 je pro vozíčkáře prakticky nepřístupné. Důvodem je hlavně schod před vstupem do zařízení, rozměrově nezpůsobilý výtah a schod umístěný za vstupními dveřmi bezbariérového pokoje. V tomto zařízení je také ztížen přístup na lůžko a koupelna se záchodem navíc nesplňuje základní podmínky bezbariérovosti, jako jsou například madla u záchodu a v prostoru vany. V ubytovacím zařízení č. 3 je kromě vyššího prahu přístup do objektu i samotného pokoje zcela v pořádku. Velký problém však představují úzké dveře sprchového koutu, které prakticky znemožňují jeho použití vozíčkářem. V případě zkoumaného ubytovacího zařízení č. 4 podmínky bezbariérovosti nesplňuje především provedení vany, u které chybí nezbytná madla pro bezpečné přemístění z vozíku do vany a zpět. V ubytovacím zařízení č. 5 je přístup z parkoviště ztížen štěrkovým povrchem. Kromě nesplnění norem ohledně umístění zrcadla, umyvadla a sedátka záchodové mísy je hlavním nedostatkem absence nutných madel ve sprchovém koutě, bez kterých se osoby na invalidním vozíku nemohou osprchovat bez závislosti na cizí pomoci. Následující zkoumané ubytovací zařízení č. 6 nesplňuje požadované normy v mnoha zásadních ohledech. Při vstupu do budovy je nutno překonat 8 cm vysoký schod a pro

vozíčkáře je také ztížen přístup do pokoje, jelikož dveře jsou příliš úzké. Vozíčkáři dále prakticky nemohou využít toaletu ani sprchový kout, jelikož téměř v žádném ohledu neodpovídají povinným podmínkám bezbariérovosti. Ubytovací zařízení č. 7 splňuje takřka všechny požadované normy. Nachází se zde i parkovací stání pro invalidy a přístup do budovy až k bezbariérovému pokoji je zcela v pořádku. Stejně tak vnitřek pokoje splňuje všechny náležité požadavky. Jediným nedostatkem je špatné osové osazení záchodové mísy a přílišná výška horní hrany vany, což může vozíčkářům značně ztížit přesun z vozíku. V posledním zkoumaném ubytovacím zařízení č. 8 se znovu opakuje chybné řešení místnosti s toaletou a sprchovým koutem. Dveře jsou pro průjezd osoby na invalidním vozíku příliš úzké a stejně tomu tak je i při vstupu do sprchového koutu, do kterého je prakticky nemožné se dostat. U toalety navíc chybí nutná madla. Z dosažených výsledků je zřejmé, že ani jedno ze zkoumaných bezbariérových ubytovacích zařízení nesplňuje všechny požadované normy bezbariérovosti.

Výsledky dotazníkového šetření potvrzují, že situace v bezbariérových ubytovacích zařízeních v Hradci Králové koresponduje se zkušenostmi vozíčkářů s bezbariérovým ubytováním v České republice. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 82 osob, mezi kterými bylo 60 % žen, většina (78 %) ze zkoumaných osob byla ve věku 30 až 59 let a jednalo se o osoby z celé České republiky. Z hlediska otázek bylo nejprve důležité zjistit, jaké kompenzační pomůcky daná osoba využívá. Odpovědi ukazují, že ve velké většině se jedná o mechanický vozík (73 %) a po něm následuje vozík elektrický (24 %). Vzhledem k tomu, že mechanický vozík je rozměrově menší než vozík elektrický, bylo předpokládáno, že tento fakt se promítne do dalších odpovědí respondentů. Dotazovaní, kteří používají vozík mechanický, by neměli vnímat některé bariéry jako problém, ve srovnání s osobami používajícími vozíky elektrické. Tento předpoklad se však nepotvrdil. Dotazníkové šetření rovněž ukázalo, že drtivá většina odpovídajících si tipy na bezbariérové ubytovací zařízení hledá sama prostřednictvím internetu, popřípadě využívá doporučení svých známých. Výzkumem bylo dále zjištěno, že až 79 % respondentů eviduje bariéry v ubytovacích zařízeních v České republice, a proto je zcela logické, že si 90 % respondentů bezbariérovost daného ubytovacího zařízení raději předem ověřuje emailem či

telefonem. Tento fakt může být způsoben zkušeností z minulosti, kdy například ubytovací zařízení bylo prezentováno jako bezbariérové, avšak skutečnost tomu neodpovídala. Tuto domněnku podporují výsledky odpovědí z otázky č. 7 a 7.1., kdy se až 74 % dotazovaných již setkalo se situací, při které bylo ubytovací zařízení označeno jako bezbariérové, avšak po příjezdu na místo bylo zjištěno, že podmínky bezbariérovosti nesplňuje. Je potom otázkou, co vede taková ubytovací zařízení k označování svých prostor jako bezbariérových. Přesto, že hlavní iniciativu ke změně tohoto stavu by rozhodně neměli mít vozíčkáři, nedávají svoji nespokojenost vůči nedostatkům ubytovacích zařízení dostatečně najevo. Na dotaz č. 11 „Vznesli jste někdy stížnost na ubytovací zařízení?" totiž odpovědělo 77 % zkoumaných osob záporně. Hledání řešení tohoto problému by ovšem přesáhlo rámec této práce. Z hlediska výsledků výzkumu a jeho dopadu bylo také velice důležité označení konkrétních bariér, s kterými se respondenti v daných ubytovacích zařízeních setkali. Nejčastěji se jednalo o neupravené toalety či sprchy pro potřeby vozíčkářů, různé prahy, schody a další překážky na úrovni podlahy. Dalšími uvedenými bariérami jsou úzké dveře, nízká postel, prostorově nedostatečný výtah a další. Z výčtu zmíněných bariér je jisté, že se vozíčkáři v ubytovacích zařízeních, ve kterých by existovala pouze jedna taková překážka, nejenže nemohou cítit komfortně, ale jsou také odkázáni na pomoc další osoby. Při zohlednění skutečnosti, kdy dle 90 % respondentů personál ubytovacích zařízení není dostatečně obeznámen s potřebami lidí na vozíku, není překvapením, že 84 % dotazovaných nepovažuje ubytovací zařízení v České republice na takové úrovni, aby mohli cestovat samostatně.

Vzhledem k získaným výsledkům bylo možné potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy:

H_1 – Více než 60 % bezbariérových ubytovacích zařízení v Hradci Králové neodpovídá normám bezbariérovosti.

Hypotéza H_1 byla na základě výsledků získaných ze šetření v bezbariérových ubytovacích zařízeních **potvrzena.** Jak již bylo zmíněno, výzkumu se zúčastnilo jedenáct ubytovacích zařízení, přičemž dvě z nich již v počátku odmítly technické měření svých prostor. Ze získaných výsledků vyplývá, že zbylých devět zkoumaných

ubytovacích zařízení neodpovídá podmínkám bezbariérovosti, i přesto, že se jako bezbariérová ubytovací zařízení označují. Lze si všimnout, že ve velké většině případů se jednalo o špatně řešenou místnost s toaletou a sprchovým koutem či vanou, nebo o takřka nepřekonatelné překážky při vstupu do zařízení a samotného pokoje. Některá ubytovací zařízení samozřejmě lze považovat za více bezbariérová, například ubytovací zařízení č. 7. Oproti tomu ubytovací zařízení č. 2 a č. 6 nesplňují podmínky bezbariérovosti v mnoha zásadních ohledech. Je však nutné si uvědomit, že pro vozíčkáře je každý detail, který vybočuje z norem bezbariérovosti, naprosto zásadní. Nejedná se pouze o samotný komfort při pobytu v ubytovacím zařízení, ale především o možnost reálně ubytovací zařízení a jeho prostory bez problémů využívat. K tomu je zapotřebí splnit veškeré podmínky a náležitosti obsažené ve vyhlášce č. 398/2009 Sb. a faktem zůstává, že žádné ze zkoumaných ubytovacích zařízení tyto normy bohužel nesplňuje kompletně.

H_2 – Více než 50 % vozíčkářů navštívilo bezbariérové ubytovací zařízení v České republice, které nesplňuje normy bezbariérovosti.

Podle výsledků z dotazníkového šetření byla Hypotéza H_2 **potvrzena.** Jako stěžejní otázky pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy byly stanoveny otázky č. 7. a 7.1. Z odpovědí na otázku č. 7 jasně vyplývá, že až 74 % respondentů si v minulosti zarezervovalo ubytování, které bylo vedené jako bezbariérové, ale skutečnost tomu neodpovídala. Všech 74 % respondentů pak v otázce č. 7.1 potvrdilo, že tuto skutečnost zjistili až po příjezdu do ubytovacího zařízení. V tu chvíli pro vozíčkáře nastává velmi nepříjemná situace, kdy musí shánět bezbariérové ubytování v jiném zařízení. Zarážejícím faktem u této hypotézy zůstává velké procento vozíčkářů, kteří se s touto skutečností setkali. Výsledky dotazníkového šetření jasně ukazují, že podmínky, se kterými se vozíčkáři potýkají v bezbariérových ubytovacích zařízeních v České republice, zdaleka nejsou ideální.

6 Závěry a doporučení

Výsledky výzkumu jednoznačně prokázaly, že posuzovaná ubytovací zařízení v Hradci Králové neodpovídají normám bezbariérovosti. Za základní a největší

problém je v mnoha případech považováno mylné označení „bezbariérové“, které ubytovací zařízení používají, i přesto, že zkušenosti respondentů z dotazníkového šetření ukazují opak. Jak bylo již zmíněno, některá zařízení se však dají považovat za více bezbariérová než ostatní. Zarážejícím faktem zůstává, že ve více než jednom ze zkoumaných zařízení se vozíčkář nedokáže ubytovat ani s asistencí další osoby. Pokud budou chtít i nadále jednotlivá zařízení své pokoje prezentovat jako bezbariérové, bylo by vhodné nechat upravit jednotlivé nedostatky podle příslušných norem.

Nabídka bezbariérových ubytovacích zařízení byla získána od Turistického informačního centra v Hradci Králové. Zjištěné nedostatky jsou závažné a z hlediska zkvalitnění služeb cestovního ruchu pro vozíčkáře je nutné, aby poskytovatelé informací o bezbariérovém ubytování si tuto skutečnost předem ověřovali. Z výsledků šetření je patrné, že pouze telefonické ověření není dostačující a v mnoha případech neodpovídá realitě. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby kontrolu norem bezbariérovosti prováděly příslušné orgány.

7 Seznam použité literatury

[1] AHR ČR – Asociace hotelů a restaurací České republiky a spol. *Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky 2021-2025 metodika* [online]. 2020, [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://www.hotelstars.cz/resources/files/1719-metodika-2021-2025-upraveno_24_3.pdf>

[2] AMBROSE, Ivor, HILD, Angelika. *Pantou.org - The European Accessible Tourism Directory* [online]. 2014, [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.enat_projects_and_good_practices.1512>

[3] BARTONÍČKOVÁ, Lenka. *14 km bezbariérové trasy v lesích HK* [online]. 2019, [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://vozejkov.cz/cz/aktuality/cestovani/14km-bezbarierove-trasy-v-lesich-hk>

[4] *Bezbariérový průvodce Královéhradeckým krajem* [online]. 2013, [cit. 2020-01-30] Dostupné z: <https://www.hkregion.cz/dr-cs/103291-bezbarierovy-pruvodce-kralovehradeckym-krajem.html>

[5] BUŘVALOVÁ, Denisa, REITMAYEROVÁ, Eva. *Tělesně postižený*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 24 s. ISBN 978-80-86991-21-4

[6] ČSÚ – Český statistický úřad. *Pohyb obyvatelstva – rok 2018* [online]. 2019b, [cit. 2020-12-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2018>

[7] ČSÚ – Český statistický úřad. *Vlastní tabulka z VDB (Počet ubytovacích zařízení v Hradci Králové za rok 2019)* [online]. 2019c, [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

[8] ENAT – European Network for Accessible Tourism. *Welcome* [online]. 2010, [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://www.accessibletourism.org/>

[9] ESCAP – Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. *Takayama Declaration on the Development of Communities-for-All in Asia and the Pacific* [online]. 2009, [cit. 2020-12-02]. Dostupné z:

<https://www.accessibletourism.org/resources/takayama_declaration_top-e-fin_171209.pdf>

[10] FALTÝNKOVÁ, Zdeňka. *Cesta k nezávislosti po poškození míchy.* Praha: Svaz paraplegiků – Centrum Paraple, 2004, 83 s. ISBN 80-239-5555-1

[11] HÁJKOVÁ, V. a kol. *Specifika pro handicapované klienty služeb cestovního ruchu.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, 56s.

[12] HAMARNEH, Iveta, 2020. Cestovní ruch pro všechny v podmínkách České republiky. In: *Cestovní ruch pro všechny: inkluze a lidský kapitál pro rozvoj regionů.* Praha: VŠO, 2020, 82 s. ISBN 978-80-7615-067-6

[13] HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy.* Praha: Fortuna, 2011, 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6

[14] HOTELSTARS. *Oficiální klasifikace v ČR* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.cz/oficialni-klasifikace-v-cr#Kontakt>

[15] KIRÁĽOVÁ, Alžběta, 2008. Cestovní ruch pro všechny v materiálech EU a UNWTO. In: *Cestovní ruch pro všechny: [odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu]*. Praha: Tribun EU, 2008, 89 s. ISBN 978-80-7399-407-5

[16] KUDLÁČEK, Martin, JEŠINA, Ondřej. *Integrovaná tělesná výchova, rekreace a sport.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 178 s. ISBN 978-80-244-3964-8

[17] KUDYZNUDY. *Bezbariérové trasy v lesích u Hradce Králové* [online]. 2019, [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/bezbarierove-trasy-v-lesich-u-hradce-kralove>

[18] LEGERSKÁ, Nikola. *Cestovní ruch se zaměřením na tělesně handicapované.* Hradec Králové, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Fakulta informatiky a managementu. Katedra rekreologie a cestovního ruchu. Vedoucí práce Michal TROUSIL

[19] MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj. *Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb* [online]. 2009, [cit. 2021-03-02]. Dostupné z:

<https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/pravo-a-legislativa/archiv-sekce-pravo-a-legislativa/vyhlaska-c-398-2009-sb-o-obecnych-technickych-po>

[20] MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Ve věci informací o počtu vozíčkářů v České republice v roce 2015* [online]. 2016, [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/2016-69376-ve-veci-informaci-o-poctu-vozickaru-v-ceske-republice-v-roce-2015>

[21] MZV – Ministerstvo zahraničních věcí. *Sbírka mezinárodních smluv – Úmluva o právech osob se zdravotním postižením* [online]. 2010, [cit. 2020-12-19. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb004-10m-pdf.aspx>

[22] PÁSKOVÁ, Martina, ZELENKA, Josef. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2

[23] PETRŮ, Zdeňka, 2008. Podpora účasti zdravotně postižených na cestovním ruchu. In: *Cestovní ruch pro všechny: [odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu]*. Praha: Tribun EU, 2008, 89 s. ISBN 978-80-7399-407-5

[24] POV – Pražská organice vozíčkářů. M*etodika kategorizace přístupnosti objekt* [online]. 2020, [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <https://www.centrumkosatec.cz/data/caaos/Data/2016/Metodika%20kategorizace%20p%C5%99%C3%ADstupnosti%20objekt%C5%AF.pdf>

[25] ŠAGÁTOVÁ, Jarmila et al. *ATHENA NA CESTÁCH: Přístupný cestovní ruch v kostce* [online]. 2010, [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <http://www.kazuist.cz/download-ba68b0d612/>

[26] ŠIIMŮNEK, Marek. *Bezbariérový Hradec* [online]. 2017, [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/bezbarierovy-hradec/d-54268>

[27] TABULKA 2: ČSÚ – Český statistický úřad. *Výběrové šetření osob se zdravotním postižením – 2018* [online]. 2019a, [cit. 2020-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-postizenim-2018>

[28] UNIS – United Nations Information Service. *UN Asia-Pacific Regional Forum Recommends Ways To Promote Accessibility For Persons With Disabilities* [online]. 2009, [cit. 2020-12-02]. Dostupné z: <https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.news.719>

[29] UNWTO – World Tourism Organization. *Globální etický kodex cestovního ruchu* [online]. 2001, [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.eden-czechtourism.cz/files/czech_code_of_ethics.pdf>

[30] VIDUROVÁ, Aneta. *Bezbariérové trasy v lesích u Hradce Králové Hradec* [online]. 2011, [cit. 2021-01-24]. Dostupné z: <http://www.vozickar.com/bezbarierove-trasy-v-lesich-u-hradce-kralove/>

[31] VOZEJKMAP. *O projektu* [online]. 2013, [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <https://www.vozejkmap.cz/page/o-projektu>

[32] VOZKA. *Safari ve Dvoře Králové nad Labem i na vozíku* [online]. 2015, [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.vozka.org/aktuality/cestovani--pobyty/safari-ve-dvore-kralove-nad-labem-i-na-voziku-530cz>

[33] WHO – World Health Organization. *Disability and health* [online]. 2020, [cit. 2020-12-20] Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>

[34] ZDAŘILOVÁ, Renata. *Bezbariérové užívání staveb: metodika k vyhlášce č. 398/2009 Sb. o obecných a technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.* Praha: ČKAIT, 2011, 196 s. ISBN 978-80-87438-17-6.

8 Přílohy

Příloha 1: Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Graficky zpracovaný výsledek výsledek otázky č. 3 35
Graf 2: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 3 36
Graf 3: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 4 37
Graf 4: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 5 37
Graf 5: Graficky zpracovaný výsledek otázky č. 8.1. 39

Tabulka 1: Hypotézy, jejich zdůvodnění a způsoby ověřování. 2
Tabulka 2: Osoby se zdravotním postižením podle oblasti postižení v České republice za rok 2018. (ČSÚ, 2019a; upraveno) 11

Příloha 2: Turistické informační centrum Hradec Králové – Seznam bezbariérového ubytování

Hotel u Královny Elišky
Adresa: Malé nám. 117/10, 500 03 Hradec Králové
Telefon: 495 518 052

Apartments – Penzion Lena
Adresa: Bratří Štefanů 198, Slezské Předměstí, 500 03 Hradec Králové
Telefon: 777 116 269

Penzion Nad Oborou
Adresa: Nad Oborou 5, Věkoše, 503 41 Hradec Králové
Telefon: 733 151 481

Hotel Vacek Pod Věží
Adresa: Velké nám. 165, 500 03 Hradec Králové
Telefon: 495 514 932

Gonda Apartments

Adresa: Ve Stromovce 744/12, 500 11 Hradec Králové

Telefon: 732 279 089

Nové Adalbertinum

Adresa: Velké nám. 32, 500 03 Hradec Králové

Telefon: 495 063 111

Pension u Svatého Jana

Adresa: Spojovací 72, Svobodné Dvory, 503 11 Hradec Králové

Telefon: 495 436 111

EA Hotel Tereziánský dvůr

Adresa: J. Koziny 336, 500 00 Hradec Králové

Telefon: 495 505 111

Hotel Grand

Adresa: Československé armády 295/23, 500 03 Hradec Králové

Telefon: 491 514 999

Hotel Černigov

Adresa: 4, Riegrovo nám. 1494, 500 02 Hradec Králové

Telefon: 495 814 111

Hotel Alessandria

Adresa: tř. SNP 733, 500 03 Hradec Králové

Telefon: 495 777 111

Příloha 3: Dotazník pro vozíčkáře

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění krátkého dotazníku, který slouží jako podklad k mé bakalářské práci. Dotazník je zaměřen na úroveň poskytovaných ubytovacích služeb v České republice pro osoby s omezenou schopností mobility – vozíčkáře. Hlavním cílem dotazníku je zjistit, zda se vozíčkáři v minulosti setkali s bezbariérovým ubytovacím zařízením, které nesplňovalo podmínky bezbariérovosti. Veškeré otázky obsažené v dotazníku se vztahují na bezbariérová ubytovací zařízení nacházející se v České republice.

Věřím, že díky zjištěným výsledkům z tohoto dotazníku můžeme upozornit na nejčastější bariéry a tím zásadně pomoci k jejich odstranění.

1. *Jste muž či žena?*
    - *Žena*
    - *Muž*

2. *Do jaké věkové skupiny patříte?*
    - *14 let a méně*
    - *15–29 let*
    - *30–44 let*
    - *45–59 let*
    - *60–74 let*
    - *75 let a více*

3. *Z jakého kraje pocházíte?*
    - *Hlavní město Praha*
    - *Středočeský kraj*
    - *Jihočeský kraj*
    - *Plzeňský kraj*
    - *Karlovarský kraj*
    - *Ústecký kraj*
    - *Liberecký kraj*
    - *Královéhradecký kraj*
    - *Pardubický kraj*
    - *Kraj Vysočina*
    - *Jihomoravský kraj*
    - *Olomoucký kraj*
    - *Zlínský kraj*
    - *Moravskoslezský kraj*

4. *Jaký druh invalidního vozíku používáte?*
    - *Mechanický vozík*
    - *Elektrický vozík*

5. *Kde hledáte tipy na bezbariérové ubytovací zařízení pro svou dovolenou?*
    - *Internet*
    - *Cestovní kancelář*
    - *Doporučení od známých*
    - *Turistická informační centra*
    - *Jiné: _____*

6. *Ověřujete si (např. po telefonu, e-mailem) bezbariérovost daného ubytovacího zařízení ještě před tím, než pobyt rezervujete?*

   Pozn.: I přes to, že zařízení je vedené jako bezbariérové.
    - *Ano*
    - *Ne*

7. *Stalo se Vám někdy, že jste si zarezervovali ubytování, které bylo vedené jako bezbariérové, ale skutečnost tomu neodpovídala?*
    - *Ano*

    7.1. Tuto skutečnost jste zjistili až po příjezdu do ubytovacího zařízení?
        - *Ano*
        - *Ne*
    - *Ne*

8. *Evidujete bariéry v bezbariérových ubytovacích zařízeních v ČR?*
    - *Ano*

    8.1. S kterými níže uvedenými bariérami v bezbariérových ubytovacích zařízeních jste se setkali?
        - *Neupravené sociální zařízení (WC, sprchy) pro potřeby vozíčkářů*
        - *Úzké dveře*
        - *Prostorově nedostatečný výtah*
        - *Prahy, schody, překážky na úrovni podlahy*
        - *Nízká postel*
        - *Nevhodně umístěné vypínače, elektro zásuvky*
        - *Příkrý sklon nájezdových ploch*
        - *Jiné: _____*
    - *Ne*

9. *Bývá podle vašeho názoru personál bezbariérových ubytovacích zařízení dostatečně obeznámen s potřebami lidí na vozíku?*
    - *Ano*
    - *Ne*

10. *Považujete za důležité informovat personál bezbariérového ubytovacího zařízení o vašem postižení při rezervaci ubytování?*
    - *Ano*
    - *Ne*

11. *Vznesli jste někdy stížnost na bezbariérové ubytovací zařízení?*
    - *Ano*

    11.1. *Čeho se týkala?*
    - *Odpověď:*
    - *Ne*

12. *Myslíte si, že ubytovací služby cestovního ruchu v České republice jsou na takové úrovni, abyste mohl/a cestovat samostatně?*
    - *Ano*
    - *Ne*

Příloha 4: Formulář pro měření bezbariérovosti v ubytovacích zařízeních *(Vlastní zpracování, 2021)*

OTÁZKY PRO PERSONÁL UBYTOVACÍHO ZAŘÍZENÍ:

Kolik osob se u vás v hotelu může ubytovat?
Kolik pokojů máte bezbariérových?
Máte vyhrazené parkovací stání pro invalidy?

VÝTAH:

- **PLOCHA** před výtahem činí minimálně 150 cm x 150 cm:
- **ROZMĚRY KLECE** výtahu jsou minimálně:
    - šířka vstupu - 80 cm:
    - šířka klece - 110 cm:
    - hloubka klece - 140 cm:
- **ZRCADLO:**

DVEŘE NA CESTĚ DO BEZBARIÉROVÉHO POKOJE široké minimálně 80 cm:

PRAHY vysoké maximálně 2 cm:

SCHODY, PRAHY, PŘEKÁŽKY NA CESTĚ DO POKOJE:

POKOJ:

- **PROSTOR** vedle postele činí minimálně 150 cm x 150 cm:
- **VYPÍNAČE:** umístěné 75–120 cm nad podlahou:
- **ELEKTROZÁSUVKY:** umístěné 60–100 cm nad podlahou:

DVEŘE DO MÍSTNOSTI S TOALETOU

- široké minimálně 80 cm:
- otevírají se směrem ven:
- disponují madlem z vnitřní strany:

TOALETA:

- **HORNÍ HRANA MÍSY**
    - umístěna 46 cm nad podlahou:
    - osově osazená od boční stěny 45 cm:
- **SPLACHOVACÍ ZAŘÍZENÍ**
    - v dosahu osoby sedící na záchodě:

- **MADLA PO OBOU STRANÁCH TOALETY**
    - umístěna 80 cm nad podlahou:
    - jejich vzájemná vzdálenost činí 60 cm:
- **UMYVADLO**
    - umožňuje podjezd vozíku:
    - jeho horní hrana je umístěna 80 cm nad podlahou:
- **ZÁSOBNÍK MÝDLA, FÉN, VYSOUŠEČ RUKOU**
    - umístěné 80–120 cm nad podlahou:
- **ZRCADLO**
    - spodní hrana instalována maximálně 90 cm nad podlahou:

SPRCHOVÝ KOUT:

- **PŮDORYS**
    - jeho rozměr činí minimálně 90 x 90 cm:
- **MÍSTO PRO ODLOŽENÍ VOZÍKU VEDLE SPRCHY:**
- **ZÁSUVNÉ DVEŘE**
    - široké minimálně 80 cm:
- **ROZDÍL MEZI DNEM BOXU A PODLAHOU**
    - činí maximálně 2 cm:
- **SEDÁTKO**
    - minimální rozměr činí 45 x 45 cm:
    - umístěné 46 cm nad podlahou:
- **MADLA**
    - vodorovné:
    - svislé:

VANA:

- **HORNÍ HRANA**
    - instalována maximálně 50 cm nad podlahou:
- **PŘIZDĚNÁ PLOCHA V ZÁHLAVÍ VANY**:
    - široká minimálně 40 cm:
- **VANOVÁ BATERIE**
    - v dosahu sedící osoby:
- **MADLA**
    - vodorovné:
    - svislé:

Příloha 4: Zjednodušené grafické znázornění posuzovaných prvků

(Vlastní zpracování, 2021)

	Parkovací stání pro invalidy	Výtah	Schody, prahy, překážky na cestě do pokoje	Šířka dveří vedoucích do pokoje	Prostor vedle postele	Vypínače	Elektro zásuvky	Dveře do místnosti s toaletou	Toaleta	Umyvadlo	Zrcadlo	Sprchový kout/vana
Ubytovací zařízení č. 1	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✗
Ubytovací zařízení č. 2	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Ubytovací zařízení č. 3	✗		✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Ubytovací zařízení č. 4	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✗
Ubytovací zařízení č. 5	✗		✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Ubytovací zařízení č. 6	✗		✗	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Ubytovací zařízení č. 7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗
Ubytovací zařízení č. 8	✗		✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗

odpovídá normě ✓

neodpovídá normě ✗

Příloha 5 – Fotografická dokumentace bezbariérových ubytovacích zařízení

Obrázek 1 Ubytovací zařízení č. 1 - sprchový kout
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 2 Ubytovací zařízení č. 1 – toaleta a umyvadlo
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 3 Ubytovací zařízení č. 2 – vana
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 4 Ubytovací zařízení č. 2 – toaleta
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 5 Ubytovací zařízení č. 2 – schod do bezbariérového pokoje
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 6 Ubytovací zařízení č. 3 – sprchový kout
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 7 Ubytovací zařízení č. 3 – toaleta
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 8 Ubytovací zařízení č. 4 – umyvadlo se zrcadlem pro vozíčkáře
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 9: Ubytovací zařízení č. 4 – provedení toalety
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 10 Ubytovací zařízení č. 4 – vana s tlačítkem pro přivolání první pomoci
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 11: Ubytovací zařízení č. 5 – sprchový kout
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 12 Ubytovací zařízení č. 5 – toaleta
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 13 Ubytovací zařízení č. 6 – sprchový kout
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 14 Ubytovací zařízení č. 6 – toaleta
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 15 Ubytovací zařízení č. 6 – schod do ubytovacího zařízení
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 16 Ubytovací zařízení č. 7 – provedení vany
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 17 Ubytovací zařízení č. 7 – toaleta
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 18 Ubytovací zařízení č. 7 – umyvadlo se sklopným zrcadlem
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 19 Ubytovací zařízení č. 8 – toaleta
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

Obrázek 20 Ubytovací zařízení č. 8 – sprchový kout
Zdroj: *Foto: Tláskalová (2021)*

9 Zadání práce

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managemer

Zadání bakalářské práce

Autor:	**Klára Tláskalová**
Studium:	I1700244
Studijní program:	B6208 Ekonomika a management
Studijní obor:	Management cestovního ruchu
Název bakalářské práce:	**Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro tělesně postižené**
Název bakalářské práce AJ:	Evaluation of tourism potential for the disabled

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit aktuální situaci cestovního ruchu pro tělesně postižené. Práce se soustředí především na potřeby, bariéry a úroveň poskytovaných služeb v cestovním ruchu pro tělesně postižené.

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika zpracování
3. Teoretická část

3.1. Cestovní ruch pro všechny

3.2. Tělesně postižení

3.3. Bezbariérové prostředí v ubytovacích zařízeních

4. Praktická část

4.1. Charakteristika výzkumného vzorku

4.2. Sběr informací a průběh šetření v ubytovacích zařízeních

4.3. Dotazníkové šetření

5. Shrnutí výsledků práce
6. Závěry a doporučení
7. Seznam použité literatury
8. Přílohy

1. INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch pro všechny: [odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu] . Praha: Tribun EU, 2008, 89 s. ISBN 978-80-7399-407-5*
2. *PÁSKOVÁ, Martina, ZELENKA, Josef: Výkladový slovník cestovního ruchu*

. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2
3. *BUŘVALOVÁ, Denisa, REITMAYEROVÁ, Eva: Tělesně postižený . Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 24 s. ISBN 978-80-86991-21-4*

Garantující pracoviště:	Katedra rekreologie a cestovního ruchu, Fakulta informatiky a managementu
Vedoucí práce:	Ing. Veronika Židová, Ph.D., DiS.
Oponent:	Ing. Martina Pásková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	15.10.2020